

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

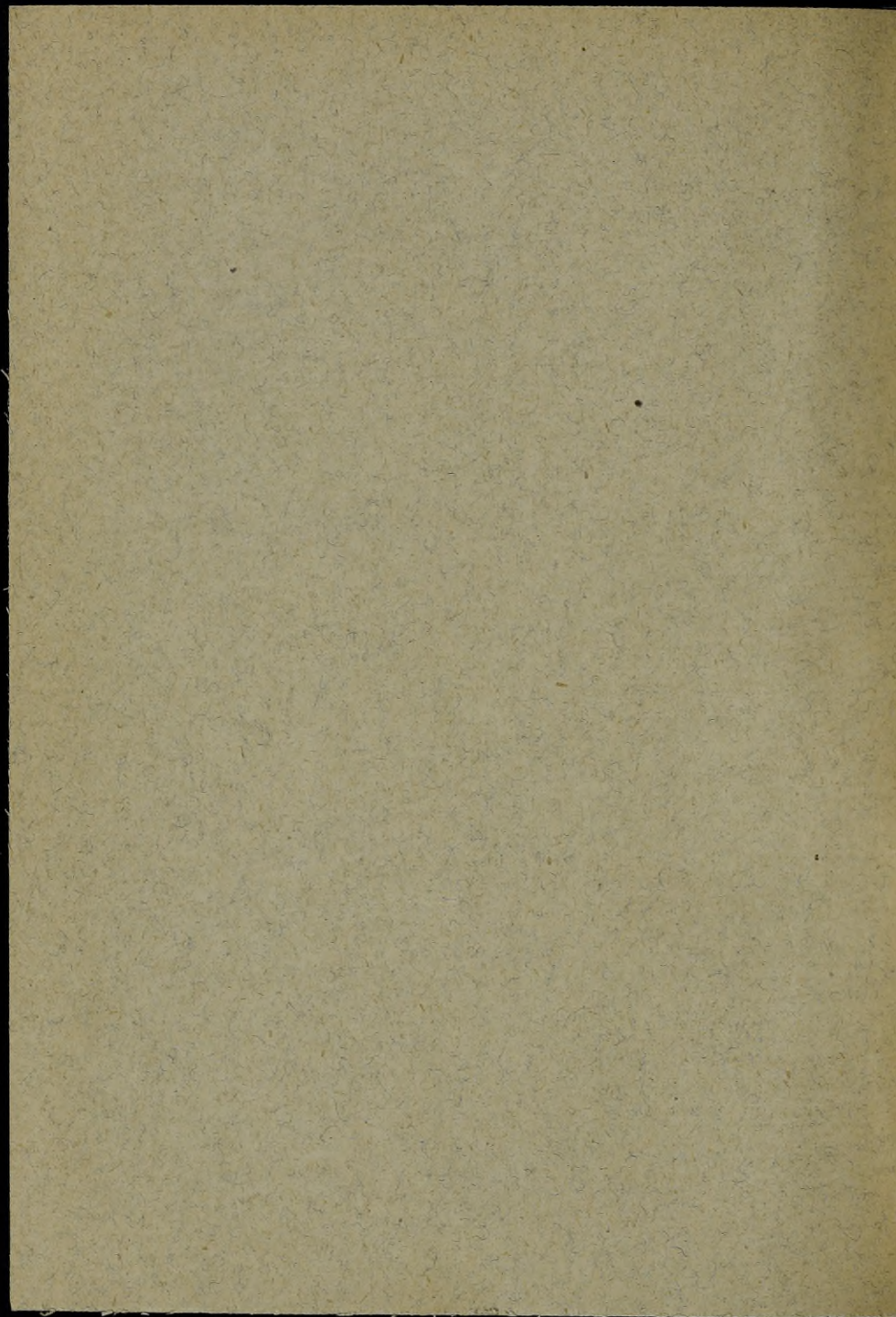
LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Aberg, J. C.
En plagoande.
Orebro 1895.

(Por.) Vitt.
Ls.

(100) Vitt
Sv.

EN PLÅGOANDE.

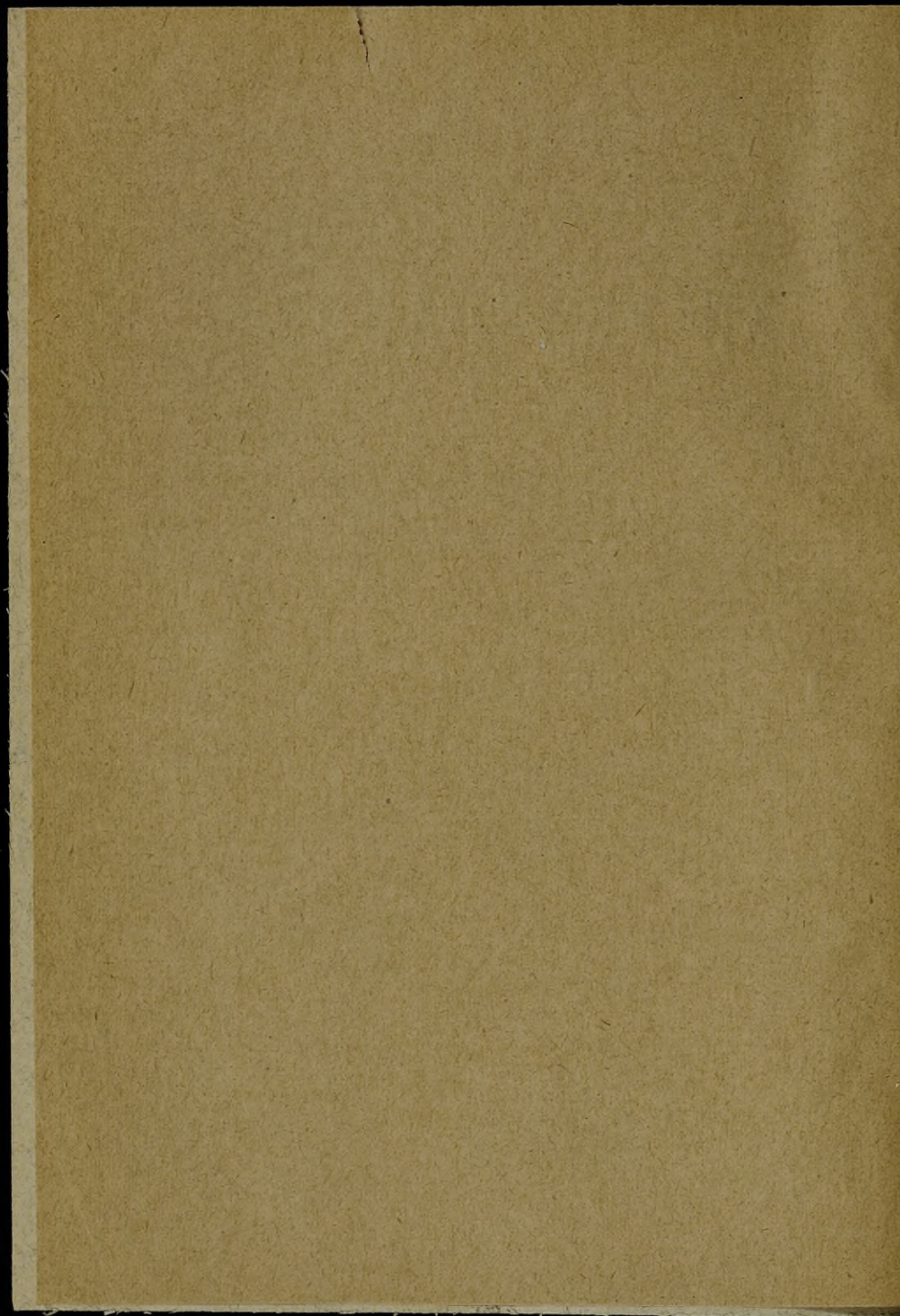
FRÅN KARL IX:s TID.

AF

J. O. ÅBERG.

ÖREBRO
STEN SÖDERLINGS BOKTRYCKERI
1895

Ett dystert hus. Öfverfallet.

Ungefär en mil rakt öster ut från Örebro ligger i sjön Hjälmaren en tämligen långsträckt ö, som bär namnet Essön. Den skiljes från den från Hjälmarens norra strand utskjutande landtungan genom ett ganska smalt sund, hvilket fått namnet efter ön. Essundet är vid pass en fjärdedels mil i längd och där och hvar belamradt med små holmar och skär, bland hvilka sistnämnda det vid sundets vestra inlopp och helt nära landtungans sydvestliga spets liggande Vadskäret är det största och farligaste isynnerhet när sydveststormarne jaga upp bränningarne mot detsamma.

Essön har bokstäfligen samma skepnad som en afvigvänd *sjuva*. Den öfre, mot sundet liggande, delen är tämligen bred, hvaremot "slängen" är betydligt smal och sträcker sig så långt mot söder, att farvattnet mellan yttersta spetsen och södra stranden af Hjälmaren endast har en bredd af en knapp sextonedels mil.

På vestra stranden af den ofvannämnda landtungan och just där den uppgår i fasta landet var belägen en liten by med namnet Skäfvesund. Namnet finnes ännu kvar, men själfva trakten är helt olik den, som tedde sig för betraktarens blickar år 1609, då nedan skildrade händelser inträffade.

Knappt ett par bösshäll söder om denna lilla by och nästan alldeles nere vid sjöstranden låg då

ett med en hög jordvall omgärdadt hus, på hvars norra ända befann sig en ganska hög, tornlik byggnad. Huset ägdes af Jeremias Kloh, en man, om hvilkens traktens innebyggare ej hade annat än ondt att säga. Ingen visste med säkerhet hvarifrån han kommit, men att han ägde stora rikedomar och var snål ända till ytterlighet, det kände alla noggsamt till, liksom att han var en af de värsta landsplågarne i Örebrotrakten.

Det var därför med afsky och mycket mera rädsla som passagen togs förbi den vid sjöstranden liggande gården och om någon djärfdes att kasta en aldrig så litet granskande blick på tornet med dess svarta gluggar och öfverst på spetsen en spjut-yxa af järn, kunde han omöjligen afhålla sig från att en iskall rysning skakade hela hans gestalt. Skedde förbipasserandet efter mörkrets inbrytande lästes alltid så många böner, som minnet kände till, och företogos en massa besvärjelser af de ondas andar, hvilka den enfaldiga hopen trodde hafva sitt hemvist i Jeremias Klohs afskydda borg. Det var nämligen ej så länge sedan tvisterna mellan lutheraner och katoliker under Johan III:s och Sigismunds dagar ställt de olika landskapens invånare i harnesk mot hvarandra, så att svallvågorna från dessa oftast häftiga och ej sällan blodiga religionskonflikter där och hvar ännu gingo ganska höga. Den kraftfulle, och, när det gälde på allvar, grymt hänsynslöse Karl IX, tillgrep visserligen alla möjliga medel för att vända folket från de katolska vidskepelseerna, men det gick naturligtvis med snigelns gång.

Jeremias Kloh visste mer än väl att han var på det grundligaste hatad både nära och fjärran, men hans järnhårda sinne kunde ändå icke förmå sig till att låta sig böjas. Därtill var han på samma gång alltför stolt.

— Skall jag låta kommendera mig af de där fattige stackarne, jag som är rik och i följd däraf mäktig! Nej, aldrig! Förr må jag själf begravas under spillrorna af detta hus!

Sådan var hans tankegång vid de tillfällen, då hans mångåriga trotjänare Edmund, berättade för honom om befolkningens känslor och tänkesätt. Och voro, såsom nästan alltid hände, Edmunds skildringar färglagda på det skarpaste, då plägade vanligtvis den förbittrade Jeremias Kloh svärjande tillägga:

— Jag har tvärtom varit alltför mild och efterlåten mot de där usla djuren, men hädanefter skall det, vid afgrundens alla makter, blifva helt annat af!

Och dylika löften plägade han alltid hålla, ty när det blef frågan om att öfva grymhet och ogärningar, då kunde ingen mera samvetsgrannt än han hålla hvad han lofvat.

En dag hade likväl Jeremias Kloh råkat så illa ut för några af de pinade böndernas raseri och hämdlystnad, att det endast var med den allra yttersta möda som han slapp undan med lifvet.

Förlitande sig på att ingen skulle våga antasta honom, ty han byggde all sin säkerhet på den fruktan, han vetat att sprida, red han vid middags-tiden ensam nedåt landtungan och höll sig så mycket han kunde på den smala skogsstigen. Hunden ned till den plats, där Fiskartorpet nu är beläget nästan ute på sydvestligaste hörnet af landtungan, rasslade det plötsligt till mellan träden och en pil for hvinande så tätt förbi hans ena öra, att han nära nog fallit af hästen. Han kom likväl genast till besinning och ryckte ur hölstret en skarp-laddad karbin. Men, huru noga han än såg sig omkring, varseblef han likväl ej någon fiende. Snart började också pil efter pil att susa honom förbi

och han ansåg då rådligast att fly undan. Men, just som han satte sporrarne i hästens sidor, stegrade sig denne, träffad af en pil i halsen, så hastigt och våldsamt, att Jeremias Kloh, som var en öfivad ryttare, störtade till marken. Han reste sig dock genast och ilade med snabba steg ned mot Essundet, där han hoppades finna någon båt. Alltjämt hveno pilarne omkring honom och en af dem trängde in i hans venstra öfverarm, dock icke djupare, än att han genast kunde rycka ut den.

Han tänkte först att kasta bort pilen, men stoppade den i stället på sig i tanke att den framdeles skulle röja sin ägare.

— Halloh, halloh, stanna, lägg till igen! skrek han med sin väldigaste stämman, då han i detsamma såg en båt sätta ut. Lägg genast till, annars skjuter jag!

Han var nu blott några alnar ifrån vattenbrynet, och den man, som förde båten, vågade ej annat än hörsamma kallelsen, då han såg karbinmynningen hotande riktas emot sig. Det var dock med en djup suck, hvilken tydligt gaf till känna de i hans hjärna tumlande tankarne, som han återförde båten intill stranden. Nästan på hufvudet kom Jeremias ned i den lilla farkosten och då han tyckte att den minut, som åtgick för att stöta ut igen, var lång som en hel evighet, skrek han och riktade ånyo skjutvapnet mot den gamle, gråhåriga fiskaren:

— Om lifvet är dig kärt, Melcher, så ro af alla dina krafter, annars — —!

Han behöfde inte tala ut meningen, ty båten ilade genast under kraftiga årtag rakt öfver det smala Essundet. Först när stäfven törnade mot de små, kullriga stenarne, kunde Jeremias Kloh andas någorlunda tryggt. Men det tycktes som han äfven nu skulle hysa någon misstro till den gamle

fiskaren, ty innan den lilla farkosten riktigt nått stranden tog han ett väldigt språng rakt ut i det grunda vattnet, som icke ens gick honom halfväges upp till knäna. Trodde han kanske, att Melcher i sista stunden skulle ångra sig, och äfven med fara för eget lif ro tillbaka och öfverlämna honom åt förföljarne?

Vid Glanshammars kyrka. Rädningen.

Väl satte Jeremias Kloh de världsliga skatter, han hade gömt i sina djupa och säkra källare, så högt som någon människa kan hålla af det, som "rost och mal förtära", men det fanns i hans gård ändå någonting, som han skattade vida högre och för hvars skull han till och med skulle gifvit sitt lif, om något sådant blifvit ifrågasatt. Denna dyrbara pärla var hans dotter, Öda.

Men, äfven med afseende på den där dotterskapen hade traktens allmoge icke häller vunnit någon säker kännedom. Äfven öfver detta förhållande låg samma mystiska slöja som öfver Jeremias Klohs forna lif. Och den omständigheten att den unga och vackra — ty dessa hennes egenskaper hade efter hand genom nyfikne tjänare trängt ut till allmänheten, Öda aldrig syntes till annat än som en skuggbild genom de tämligen höga och blyinfattade fönsterna — bidrog naturligtvis äfven till att göra denna slöja af hemlighetsfullhet ännu tätare.

En dag hade likväl Jeremias Kloh alldeles glömt bort sin försiktighet. Det var själfva midsommardagen.

Under många dagar hade Öda legat efter honom att få se sig om en smula i trakten. Hon tyckte att hon åtminstone kunde få resa till kyrkan för att öfvervara gudstjänsten.

Länge sträfvade Jeremias emot, men då Öda blef allt mera envis och efterhängsen, beslöt han ändå att först rådfråga sig med sin förtrogne, Edmund.

— Hör du, sade han af denna anledning till honom efter arbetets slut på midsommaraftonen, tror du att det kan vara farligt om jag i morgon tager flickan med mig till kyrkan?

Denna fråga kom så hastigt öfver Edmund, att han på en lång stund icke kunde svara. Jeremias ville ej håller störa honom i hans funderingar, utan väntade tåligt till dess den gamla trotjänaren hunnit göra klart för sig hvad han skulle svara på en sådan samvetsfråga.

Slutligen lade Edmund ett finger längs den krokiga af små vårtor prydda näsan, vädrade några gånger åt olika väderstreck och yttrade slutligen med sin pipiga, snörflande röst:

— Jag tror inte att det kan vara farligt, om blott nödig försiktighet iakttages.

Jeremias Kloh fixerade sin gamla trotjänare en god stund och det syntes tydligt på hans blickar, att han själf icke riktigt visste hvad han skulle tro om Edmunds ord. Detta hans tvifvel tog sig också uttryck i detta spörsmål:

— Hvad menar du?

Nu var det Edmunds tur att se förvånad ut och denna sinnesstämning tog sig också från hans sida uttryck i detta utrop:

— Hafven I då glömt den stora kareten?

Jeremias Kloh teg, men på morgonen framdrogs det stora »åbäket» till vagn och putsades upp, hvarefter Öda, trots sina protester, stufvades in däri.

Eskorterad af Jeremias, Edmund och några tjänare till häst, anlände hon på detta sätt till Glanshammars kyrka just som sammanringningen började.

Åsynen af det väldiga ekipaget uppväckte naturligtvis stor förundran hos de kyrkobesökande, ty ännu var det icke vanligt att dylika fortkomstredskap användes af andra än furstliga personer och förnäma adelsslägter. Och till någondera af dessa kunde Jeremias Kloh icke hänföras hur stolt och rik han än förekom. Ingen hade någonsin håller vetat om att han haft en sådan sällsynt tingest.

Men förvåningen öfver det vidunderliga ekipaget lämnade dock snart rum för nyfikenheten att få se Öda och under hela gudstjänsten hade litet hvar sina blickar fästade på den vackra flickan, så att andakten var i det stora hela icke så djup, som dagens betydelse fordrade.

Det var isynnerhet en ung man, eller rättare yngling, som omöjligen kunde taga sina blickar ifrån Öda. De måtte också på den unga flickan utöfvat ett öfverväldigande inflytande, ty äfven hon besvarade dem så ofta hon kunde. Och märkvärdigt nog såg icke Jeremias Kloh det påbörjade ögonspråket; han satt i stället och smågrälade för sig själf öfver den i hans tycke odrägligt långa predikan, den han likväl, trots sin själfrådighet, icke vågade afbryta genom att aflägsna sig.

Ändtligen var då gudstjänsten slut och Öda stufvades skyndsamt in i kareten igen, dock icke skyndsammare, än att den unge mannen, som följt henne hack i häl, kunde utbyta några blickar med henne.

Så skulle då körsvennen krafla sig upp på den oformligt höga »bocken», men innan han, som var betydligt stelbent af sig, kommit halfväges dit upp, satte hästarne plötsligt af i sken. Jeremias Kloh stod då och talade några ord med presten.

De skenande hästarne satte af ned mot en djup sandgrop. Inifrån vagnen hördes den unga

flickans ångestskri. Ingen tycktes våga komma henne till hjälp.

Men just som de skrämda djuren voro nära att störta ned i gropen, rusade den unge mannen fram och lyckades att häjda dem för några ögonblick. Hastigt ryckte han upp vagnsdörren och drog ut den nära nog halft sanslösa flickan. I nästa sekund fortsatte hästarne sitt lopp och strax därefter låg den oformliga kareten i spillror nere i gropen.

Den unge mannen höll ännu Öda i sina armar, då Jeremias Kloh störtade fram och ryckte henne till sig under det han skrek:

— Oförskämde, hur djärfves du att vidröra denna kvinna, då du kunnat lägga henne på ljun-gen där vid vägkanten!

Den unge mannen stod handfallen öfver denna svarta otacksamhet. Han yttrade likväl ej ett enda ord, utan aflägsnade sig så fort han kunde.

Under vägen från kyrkan talade naturligtvis bönderna icke om någonting annat, än detta äfven-tyr, som lätt kunnat hafva den unga flickans död till följd, och det var ju klart, att i sammanhang därmed Jeremias Klohs otacksamhet skulle väcka allas förbittring. Om den unge räddaren hette det däremot:

— Prätig pojke, den där Sivard! Han har heder af hvad han i dag gjort!

**De sammansvurne. Glanshammars krog.
Skinspungen och dess innehåll.**

— Anfäkta, att han skulle komma undan, utbrast Måns i Harsta och slog sig häftigt i pannan.

— Bättre lycka nästa gång, menade Per i Sjolunda helt flegmatiskt.

— Nästa gång, upprepade Nils i Sorängen och skrattade hånfullt. Det är allt bäst att vi ej invänta nästa gång, utan först som sist begifva oss ut i skogarne, ty om jag känner den skurken rätt, så dröjer det inte särdeles länge förrän vi hafva hans eländiga kreatur öfver oss och — —.

— Hå, hå, inföll Måns under det han ryckte till. Hur skall han kunna veta om det är vi, som — — ingen har ju sett oss!

— Det är sannt, menade Nils. Men dumt af oss var det att ha pilarna märkta. Jag såg tydligt hur han ryckte ut den, som träffat hans arm och det var min pil. Den gömde han och mitt bomärke står på den.

Detta samtal fördes mellan de tre personer, hvilka så plötsligt anfallit Jeremias Kloh. Alla tre ägde hvar sitt torp i närheten och hade tidt och ofta varit utsatta för Jeremias Klohs förföljelser. När anfallet nu misslyckats skyndade de hvar och en till sitt hem, rafsade ihop så mycket af kläder och mat som de kunde öfverkomma och begäfv

sig därpå genast till den utsatta mötesplatsen, Glanshammars krog, belägen invid stora vägen, ungefär en fjärdedels mil norr om kyrkan och i södra utkanten af den vidsträckta allmanningen, ett vanligt tillhåll för traktens lösa, och mot all ordning fiendtliga skaror.

Det var tämligen sent på aftonen när de tre »attentatsmännen» anlände till den nämnda krogen, liggande just i ett vägskäl och på trenne sidor skyddad af väldiga träd.

Redan på afstånd hörde de af det virriga sorlet att det fanns folk inne hos mästern Hök, så kallades stället ägare. De fortsatte alltså vägen framåt mera försiktigt än hittills.

— Det är ju alls inte omöjligt att några af Klohs tjänare kunna — — —.

— Prat, utbrast Måns häftigt och afbröt sålunda tvärt Pers mening. Tror du att de där ynkyrgarne våga sig dit efter det stryk, som de finga för en månad sedan! Nej, du! De tycka häst om att helt beskedligt hålla sig hemma.

— Ja, inföll nu Nils tämligen tryggt, och för Jeremias kunna vi ännu vara lugna, ty han har väl ännu inte vågat lämna Essön. Skulle vara ogement roligt att få höra hvad gubben Melcher har att berätta. Det var synd att han skulle finnas med sin båt i närheten, annars hade, så sannt jag heter Nils, inte den högfärdige skurken kommit hem lefvande.

Genom de öppna krogfönstren trängde i det samma bullret, blandadt med väldiga skrattsalvor, ut ännu mera starkt och afbröt de tre nykomnes samtal. Det hördes mer än tydligt att de dryckesvaror, som mästern Hök tillhandahöll mot kontant betalning, gjort att upphetsningen redan stod på sin höjdpunkt, ty de sänger, hvilka då och då togos upp, kunde icke hänföras till annat än skrål.

Måns i Harsta, Per i Sjölunda och Nils i Sorängen stodo just i begrepp att inträda i krogen, när de tvärt hejdades af en klar röst:

— Stanna, jag har någonting att säga eder!

Alla tre vände sig hastigt om och utropade samtidigt:

— Sivard!

— Jo, se här, utbrast samma yngling som lyckats rädda Öda, hvad jag i dag hittat vid foten af tornet till Jeremias Klohs hus.

Med dessa ord visade han en liten skinnpung, väl ombunden med ett snöre. Och under det han vecklade upp detsamma, fortfor han:

— Det kännes som om det skulle ligga en nyckel i pungen. Låt oss gå in på sidan om vägen, så att — —.

— Aha, afbröt Måns i Harsta och hötte skälmaktigt med ena fingret. Jeremias Klohs vackra dotter har ju sin jungfrubur i tornet och nu vill hon att du skall komma upp till henne, för att hon skall få tacka dig för räddningen.

— Då skulle du passat på medan Jeremias är kvar på Essön, ty att han ännu inte torts begifva sig därifrån, anser jag för säkert och — —.

— Jeremias kvar på Essön, eftersade den unge mannen och gjorde stora ögon. Hvad menar ni?

— Det där skall du få veta sedan, fortfor Nils, hvilken sist talat. Låt oss nu först se efter hvad det är för en nyckel, som ligger i pungen.

— Det är kanske nyckeln till hans skattkammare, menade Per i Sjölunda under det hans ögon fingo en högre glans.

Sivard hade emellertid öppnat den lilla pungen. I den låg verkligen en nyckel, omlindad med ett stycke pergament, hvarpå voro ritade några ord.

Den unge mannen, hvilken af församlingens prest fått lära sig ej blott att läsa skrifvet, utan äfven att själf hjälpligt skrifva, läste nu följande ord:

— För Guds skull rädda mig från den grymme, som säger sig vara min fader, men icke är det. Men dröj icke.

Ingen underskrift fanns, men det var ju så tydligt som möjligt att meningen här syftade på Jeremias Kloh och Öda.

— Jo jo, men, det har således besannat sig hvad jag länge trott, utbrast Måns och han fortfor under det han förnöjd gnuggade händerna: Vi skola hjälpa dig, Sivard. Ah, hvad det skall kännas skönt att få hämnd på den där bondplågaren, som — —.

— Och vilja vi ha hjälp, så finnes den där inne, afbröt Nils i Sorängen, i det han pekade på krogen.

— Ja, en sådan hjälp skulle inte skada, menade Sivard, ty Jeremias Kloh har många kreatur, som understödja sig.

Per i Sjölunda yttrade nu:

— Hans kreatur! Ja, nog äro de många, det är sant, men jag tror att de allra flesta skola gå öfver till oss när de få veta hur allt hänger tillsammans och Edmund — —!

— Ja, den ja, afbröt Sivard under det han våldsamt knöt händerna, den skulle jag alit gärna vilja åt. Han är ännu grymmare än Jeremias själf och det är inte fjorton dagar sedan han var hemma på Essön och hotade att slå ihjäl far om han inte ville säga hvar jag hölle hus.

— Hvad ville han dig? sporde alla tre samtidigt.

— Autagligen ville han bringa mig om lifvet därför att jag midsommardagen lyckades rädda den unga flickan. Men — det är sant, afbröt han sig

själf oroligt, ni sade nyss att Jeremias var på Essön, hvad har han — oh, jag förstår, han har väl — —.

— Var nu lugn, afbröt Måns. Här skall du få höra på hvad sätt han kom dit öfver.

Medan de fyra så småningom närmade sig Glanshammars krog omtalade Måns i Harsta det anfall, som han och hans båda kamrater gjort på Jeremias Kloh i skogen vid det nuvarande Fiskar-torpet, och slutade sin berättelse sålunda:

— Och hade inte far din, gamla Melcher, legat där med sin båt och upptagit den gemene skurken, så är det alldeles säkert att han ej nu tillhört de lefvandes antal. Men, få vi tag i honom en gång till på ensligt ställe, så — —.

— Ha! utbrast i detsamma Per i Sjölunda, den kanalen är redan hemkommen och där se vi att han redan vetat att taga hämd på oss!

Söderut flammade i det samma upp ett väldigt bål, så ett och en stund därefter ännu ett. Det längst i öster var Harsta, så Sorängen och det längst i vester Sjölunda. Det var till slut tre väldiga bål, hvilkas flammor kastades i vilda tungor upp mot det allt mera mörknande himlahvalfvet.

Från Glanshammarskrogen strömmade alla gästerna ut och en af de minst druckne skrek:

— Kom så vilja vi skynda dit för att släcka innan det blir för sent, och — —.

— Ha, ha, ha, skrattade Måns nästan vildt och hånfullt. Släcka! Och i stället råka ut för Jeremias Kloh och hans usla kreatur! Ha, ha, ha, så du pratar! Det är ju de, som tuttat på i Harsta, Sjölunda och Sorängen. Nej, fortfor han därpå mera sansadt, kom, så gå vi i stället in i krogen och där skall jag säga er hvad som är bättre att göra.

Kärlekens första gryning. I Melchers koja.

Allt sedan den förut nämnda midsommardagen hvilken *kunnat* blifva så ödesdiger för Öda, hade Jeremias Kloh tyckt att en väsendtlig förändring började försiggå hos henne. Visserligen hade hon aldrig förut i det stora hela visat någon verklig glädje och det var ju en naturlig följd af det in-nestängda och snart sagdt klosterlika lefnadssätt, hon var tvungen att föra, men någon egentlig tungsintethet hade likväl ej visat sig hos henne.

Men, från den nämnda dagen började denna sinnesyttring att mer och mer göra sig gällande. Nästan hela dagarna i ända satt hon vid det fönster, från hvilket hon kunde se en skymt af Hjälmarens blåa vågor och blickarna irrade så drömande ut i den vida rymden, liksom ville de bedja de där ute kretsande fåglarne att få följa dem på deras hastiga flykt.

Minka, så hette den unga flickans tjänarinna, såg nog den stora förändring, som dag efter dag försiggick med henne, men hon ville ändock ej säga någonting i förväg. Hon trodde nämligen att det endast kunde vara en tillfällig sinnessjukdom, som påkommit henne.

I hemlighet följde hon dock sin unga härskarinnas allra minsta åtgöranden med en rent af ängs-

lig uppmärksamhet och ej ens den minsta suck, som höjde Ödas bröst, gick förlorad för den spanande gamla kvinnan.

En dag kunde Minka ej tåga längre. Sedan hon en lång stund fixerat den unga flickan, där hon efter vanligheten satt vid fönstret och var sysselsatt med ett broderi, sade hon, då Öda väl för tionde gången på dubbelt så många minuter lät arbetet falla ned i knäet och med det täcka hutvudet stödt i ena handen, såg ut åt nejden:

— Det går inte riktigt bra att arbeta i dag håller, tror jag!

Den unga flickan spratt till och en glödande rodnad betäckte hennes kinder. Hon svarade likväl ej, utan tog upp broderiet och började att ånyo arbeta.

Men den feberaktiga ifver, med hvilken hon gjorde detta, och de färgskiftningar, som ofta flögo öfver hennes kinder, sade Minka tydligt, att den unga flickans inre var i starkt uppror. Hon beslöt för den skull att »smida medan järnet var varmt», och fortfor:

— Kan tro att det lilla, adertonåriga, hjärtat blifvit såradt, eller hur?

Från Ödas läppar kom ej håller nu något svar, men den skära rodnaden på kinderna sade mera än tusentals ord.

Det förtröt Minka på det högsta, att den unga flickan, som ju ändock stod under hennes vård, ej bevärdigade henne med det minsta ord. Och denna förtrytelse gjorde att hon nu beslöt sig för att spanna bågen så hårdt hon kunde, något som hon ej förut haft i sinnet. Hon yttrade därför och nu icke utan en viss, hånfull anstrykning:

— Kanske att det är minnet af midsommardagen, som är så kärt för det unga hjärtat?

Om rodnaden på Ödas kinder förut varit högröd, så antog den nu en skarp, blodröd, färg och hon lutade sig hastigt ned öfver broderiet, liksom tänkte hon att detta skulle kunna dölja det förrådiska vittnesbördet.

— Jag behöfver ej veta mera, tänkte Minka för sig själf. Mina aningar ha besannats. Högt utbrast hon. Jo, jo, den dagen hade lätt kunnat blifva den sista i ditt lif. Vet du hvem det var, som räddade dig?

Nu som först kom det knappt hörbara, lindrigt darrande svaret, från Ödas läppar:

— Nej, det vet jag inte.

Och för andra gången tänkte Minka, nu med förnöjelse inom sig:

— Det är för innerligt väl. Och om jag får råda, skall du håller aldrig få någon vetskap därom.

Hon hade knappt hunnit tänka ut denna mening, då till hennes stora förvåning Öda sporde:

— Men, hvarför vill du ej för mig säga hans namn?

— Hvad skulle det gagna dig, utbrast nu Minka i en något hård ton.

— Jag skulle vilja tacka honom för att han räddat mitt lif.

— Ha, ha, ha, skrattade Minka både hänfullt och ilsket. Jo, det skulle se något ut om du, en rik mans dotter, nedlät sig till att ens tala med en sådan! Nej, håll du dig till ditt arbete och tänk i stället på något annat, som bättre passar dig.

— Passar det sig då inte att tänka på den, som räddat ens lif?

Den där enkla frågan stack synbarligen den gamla tjänarinnan på ett sätt, som hon icke kunde tåla. Hon svarade nämligen ingenting, utan reste sig med en viss häftighet från stolen och skyndade ut.

— Det där var besynnerligt, mumlade den unga flickan under det hon åter intog sin drömande ställning vid fönstret. Jag har alltid trott att man bör visa tacksamhet mot den, som gjort en någon tjänst.

* * *

Melchers koja var belägen i nordvestra hörnet af Essön, det vill säga vid venstra inloppet till det smala sundet. Den lilla, bristfälliga stugan, låg täckt inbäddad i en lummig skogsdunge och om man icke förut kände till att den fanns på denna plats, så kunde man ej upptäcka den ringaste skymt af densamma, vare sig från sjö- eller landsidan. Ej förr, än man kom alldeles in på den och bokstafliken snuddade mot någon af knutarne, blef man underkunnig om att man hade mänsklig boning framför sig.

Det första som Jeremias Kloh gjorde när han kom in i den gamle fiskarens boning, var att han med den spända karbinen i ena handen på det noggrannaste undersökte hvarje vrå. Därpå sporde han i hotande ton:

— Hvar är pojken din?

— Sivard? utbrast gubben Melcher, det vet jag inte.

— Vet du inte? Skall du inte hålla reda på hvar han håller hus?

— Det bryr jag mig visst inte om, svarade Melcher frimodigt. Han är nu så gammal, att han kan reda sig själf. Det fick jag göra när jag var vid samma ålder som han.

Jeremias Kloh teg några minuter. Härunder sjönk han pustande ned på den vid spiselns befint-

liga, väggfasta bänken och framtog pilen, som han omsorgsfullt haft dold under rocken.

— Jag tror I ären sårad, utbrast gubben Melcher och pekade på venstra armen, det synes blod där.

— Ja, har du någon trasa att binda om armen?

Medan den gamla fiskaren höll på att söka efter ett förband synade Jeremias Kloh på det sorgfälligaste den spetsiga pilen. På en god stund märkte han icke upptäcka något, som skulle kunna leda honom på spaning efter ägaren, men slutligen påträffades i ändan af skaftet vissa inristningar.

— Aha, muhlade han slutligen halfhögt, här har jag det ändtligen. Här står Nils i Sorängen bomärke. Godt, då har jag också hans medhjälpare och de kunna ej vara några andra än Per i Sjolunda och Måns i Harsta. Nå, Melcher, skrek han till då han kände hur blodet begynte att mera ymnigt sippra fram, har du inte ännu hittat någon trasa, eller kanske att du med flit gömmer undan dem, så att jag skall förblöda! Men, vänta du, eländige, jag skall nog — —.

— Här har jag en, afbröt i detsamma den gamla fiskaren, om den duger.

— Ja, nog gör den det. Sno den nu hårdt om armen, men om du fumlar aldrig så litet, så jagar jag ögonblickligen en kula genom din tjocka skalle.

Förbindningen var snart verkställd och därpå befalde Jeremias:

— Tag nu fram mat och öl, ty jag är både hungrig och törstig.

— Lite mat har jag väl hemma, men om det finns något öl kvar, det tviflar jag på, svarade Melcher.

— Jaså, utbrast Jeremias Kloh hänskrattande. Nå, då skall jag väl häfva ditt tvifvel, fortfor han

och höjde karbinen. Jag vet nog att ni, här ute på öarne, brygga öl hvarje vecka, och därför så —.

Han fullbordade icke meningen utan riktade i stället vapnet mot den gamle fiskaren.

Denne, som nogsamts visste att det icke skulle genera Jeremias Kloh att sända honom en kula, var tvungen att lyda befallningen hur mycket det än skar honom i hjärtat att se hur den afskydde plågoanden tömde den ena stånkan efter den andra. Men han hade intet annat val.

När Jeremias äntligen släckt både sin hunger och sin törst, sade han:

— Nu skall jag säga dig en sak och det är att om jag får se pojken din i närheten af min gård, så skjuter jag honom en kula för pannan eller också låter jag hänga honom i närmaste träd. Det kan du hälsa honom med när du träffar honom. Skynda dig nu och för mig tillbaka sjövägen hem.

— Hvad, utbrast gubben Melcher med verklig förvåning, tänker I ej att stanna här i natt?

— Nej du, svarade Jeremias Kloh skrattande, så galen är jag inte! Jag vill inte blifva mördad i sömnen af dem, som kanske nu smyga omkring här för att taga mitt lif. Skynda dig, skrek han under stigande oro. Det är en god, sydlig bris nu och jag vet att din båt seglar bra, lyd bara!

Det fanns ingen utväg för Melcher att slippa undan och som brisen var ganska skarp, så hade han snart landsatt Jeremias Kloh vid Skäfvesund.

— Glöm nu inte hvad jag sagt om pojken din, skrek Jeremias då han väl kände fasta marken under sina fötter, och det är allt bäst att också du genast begifver dig på hemvägen, annars kan det komma att gå dig på samma sätt.

Detta var den tack, som gubben Melcher erhöll därför att han icke blott ryckt Jeremias Kloh undan hans förföljare, utan äfven förbundit hans sår

och gifvit honom till det bästa af hvad hans ringa hem förmådde.

Som den gamla fiskaren nu hade motvind, måste han kryssa. Hunnen på höjden af Lilla skäret blef hans återståeede väg till en del upplyst af det hemska skenet från de brinnande Harsta, Sorängen och Sjölunda. Men, han kunde naturligtvis ej känna till hur dessa eldsvådor uppkommit,

---

Jeremias Kloh afkastar masken. En blick i framtiden. Hotelsen.

Det raseri, som Jeremias Kloh lade i dagen vid blotta tanken på de tre personer, hvilka djärfts att sätta sig upp emot honom, ökades ännu mera, då han erhöll kunskap om de skaror, som rotat sig tillsammans på Glanshammars allmänning. Det där bådade icke något godt för honom, det insåg han allt för väl, och det sade honom Edmund rakt ut.

Under dessa dagar hade Odas tjänarinna mer än en gång varit betänkt på att yppa den unga flickans själstillstånd, men en oförklarlig känsla hade hvarje gång hållit henne tillbaka. Slutligen tog hon likväl mod till sig och omtalade hvad hon tyckt sig märka.

Jeremias Kloh stirrade på henne med en min, som tänkte ha att hon plötsligt blifvit vansinnig, därpå yttrade han med dof stämma:

— Har du inte tagit fel, Minika?

— Nej, svarade hon och knyckte på nacken, liksom förnärnad öfver att han kunde tro henne om att hafva en så kort blick. I kunnen ju för resten själf öfvertyga eder om, huruvida jag talar sanning eller ej.

Detta beslöt äfven Jeremias Kloh att göra och utan att länge besinna sig gick han den långa,

krokiga och smala torntrappan upp till Ödas jungfrubur, belägen så godt som tätt under själfva taket.

Denna trappa hade Jeremias naturligtvis gått tjugtals gånger, men aldrig med så tunga steg som nu. Det förekom honom också som om trappan aldrig hade något slut.

Och hvilka tankar besjälade honom icke under denna vandring!

— Den där fiskarpojken har måhända omtentgjort alla mina förhoppningar, mumlade han för sig själf. Hvad har jag nu för att jag — —

Han slutade ej meningen, utan påskyndade i stället sina steg och befann sig snart utanför den lilla torndörren. Innan han trädde in lade han örat tätt intill dörren och lyssnade. Icke det minsta ljud förrådde att någon lefvande varelse fanns därinne.

— Skulle hon möjligtvis ha slumrat in, tänkte han. Hon brukar ju nästan alltid gnola små visor för sig själf, då hon är ensam.

Han satte nyckeln i låset och vred om. Dörren gick upp så sakta, att Öda, som innehade sin vanliga plats vid fönstret, genom hvilket hennes blickar irrade ut i fjärran, icke märkte någonting.

Jeremias Kloh hade tvärstannat nere vid dörren, och de blickar, han gaf den unga flickan, uttryckte både smärta och — ett illa doldt raseri. Det tycktes som om hans tunga andedrägt skulle kunnat väcka den i sina tankar fördjupade flickan, men hon rörde ej en enda lem.

Slutligen tog Jeremias ett par steg fram i rummet och bullret af dem väckte äntligen upp Öda.

I den tanken att det bara var Minka, som kom, vände hon helt likgiltigt på hufvudet, men vid åsynen af Jeremias gaf hon till ett lätt anskri under det hennes kinder plötsligt öfverdrogos af en skär rodnad.

— Det kännes väl tråkigt att jag kom och störde skön jungfruns kärleksdrömmar, yttrade han under det ett hänleende spelade kring hans läppar, men uppriktigt sagdt, så har jag varit ganska nyfiken att få veta kring hvilket föremål de där drömmarna hvälfva sig. Jag förmodar att det är någon ädel riddare, som leker skön jungfrun i hågen?

Med dessa ord drog han fram en stol till fönstret och satte sig midt emot den unga flickan, samt fixerade henne skarpt.

— Ahja, fortfor han efter några minuter i samma ton som förut, härifrån har man en ganska vidsträckt utsikt, *ända bort till Essön kan jag se.*

Dessa sista ord uttalade han med en särskild tonvikt, allt under det han höll sina hvassa blickar oafvändt fästade på den unga flickans vackra ansikte.

Och Öda? Hon intog gent emot Jeremias Kloh alldeles samma hållning som emot Minka, det vill säga, hon teg envist, allt under det hon satt med hufvudet djupt nedlutadt öfver broderiet. Hon förutsåg ganska tydligt att Minka varit framme med sitt prat, och att Jeremias nu kommit för att kväda samma visa som hon, och hon öfverenskom med sig själf, att äfven nu vara lika ståndaktig.

Förgäfvets använde också Jeremias Kloh alla sina konster för att framtvinga ett svar; det var alldeles som om han talat med en af jungfruburens väggar. Slutligen kunde han ej hålla sig längre, utan röt med en stämma, som ej tålde någon motsägelse:

— Minka har talat om, att du på senare tiden blifvit så besynnerlig, alldeles som om du i en hast fattat kärlek till någon. Och hon tror, att det är den där pojken, som räddade dig midsommardagen, som — —.

Öda förstod nu att det ej skulle tjäna till någonting att neka och svarade för den skull lika

frimodigt som hon tillförne svarat den gamla tjänarinnan:

— Ja, jag skulle gärna vilja tacka honom för min räddning.

— Tacka honom! Hvad skall det tjäna till? För resten skall jag, så fort jag får tag i honom, låta hissa upp den oförskämde i ett af de högsta träden här utanför och då har du ju ett ypperligt tillfälle att tacka honom. Ha, ha, ha!

En rysning skakade den unga flickans gestalt när hon förnam denna hotelse och hörde Jeremias Klohs ilska hänskratt. Den tanke, som hon i hemlighet redan länge närt, förbyttes i dessa ögonblick till full verklighet. Afmätt och stolt, och ej olik en drottning, som utdelar sina befallningar, reste hon sig, spände sina allvarligaste blickar i Jeremias, som till en början syntes ganska förlägen, och utbrast med en stämman, helt olik hennes vanliga:

— En fader, som älskar sitt barn, kan ej underlåta att visa sin tacksamhet mot den, som räddat detsamma ur verklig lifsfara. Och hur handlen I? Jo, I öfverösen i stället min räddare med de gröfsta skymford och hotar till och med att taga hans lif. Jag vill nu ärligt sjunga ut mitt hjärtas mening. Sedan ganska lång tid tillbaka har en inre stämman sagt mig att jag icke står till eder i det nära förhållande, som I spridt ut bland allmänheten och som I äfven velat att jag skulle tro. Ja, jag känner på mig själf, att I ej ären min verkliga fader, utan att — —

Den unga flickan kunde ej fortsätta längre, ty sinnesrörelsen öfverväldigade henne helt och hållet. Dörljande ansiktet i händerna sjönk hon ned på stolen och de våldsamma snyftningarne skakade hennes gestalt.

Denna bekännelse från den unga flickans läppar kom så hastigt och oförmodadt öfver Jeremias

Kloh, att han till en början kände sig helt och hållet förstummad. Länge sökte han också efter ord, men kunde ej finna några sådana. Det var för några minuter så tyst i det lilla tornrummet, att man tydligen kunde höra hur den på tornets spets befintliga spjutyxan, som också tjänade till vindflöjel, då och då gnisslade till när den vände sig för de svaga vindkasten, och hade därinne funnits en surrande fluga, skulle man också kunnat höra detta lätta ljud.

Men den makt, som höll Jeremias Kloh i sina förtrollande bojor, släppte efter en stund sina tag.

— Nå ja, mumlade Jeremias och började att mäta golvet med hastiga steg, jag ser att det nu ej tjänar till någonting att fördölja sanningen. Det är bäst att först som sist låta masken falla, ty den måste ju ändock någon gång bort. Det är hon själf, som gjort början. Ingen blödighet längre.

Med dessa ord för sig själf stälde han sig framför den unga flickan och det hånleende, som nu bredde sig kring hans tjocka läppar, var djupt cyniskt och gaf åt hans grofva, frånstötande drag en otacksam, demonisk prägel.

— Du har gissat rätt, utbrast han, och lade ena handen på den unga flickans arm med den påföljd, att Öda, spänstig som en fjäder, sprang upp och med våldsam kraft stötte den afskydda åt sidan. Lugna dig nu, så skall du i korthet få höra hela hemligheten.

Ej olik en bild af marmor stod Öda framför den hatade. Med ena handen stödde hon sig mot fönsterbrädan och med den andra hade hon gripit ett säkert tag omkring den höga stolskarmen. Hennes blickar voro med ett nästan stolt uttryck fästade på Jeremias Klohs ansikte.

Sedan denna tigit några minuter liksom för att göra den unga flickans kval djupare och längre, började han:

— Det är nu jämt tio år sedan hertig Karl, vår nuvarande konung, den Gud beskäre allt möjligt ondt i denna världen och en fortsatt pina i evigheten, var i Finland för att, såsom han sade, hålla räfst med Sigismunds anhängare. Jag hörde till dessa och hade med ett par hundra man förskansat mig ungefär tre fjärdedels mil norr om Åbo, just vid den plats, där vägen till Nystad går öfver Reso-ån. Ställningen var ganska förmånlig och jag hade uppjudit allt för att här sätta en gräns för den blodtörstige hertigens vidare framfart.

Ett lätt anfall af hosta gjorde att talaren här måste sluta för några minuter. Då hostan gått öfver, fortfor han:

— Vid Laitis, icke långt ifrån vår ställning, bodde då en godsägare med sin unga maka och sin åttaåriga dotter. Han tillhörde hertigens parti och var hos honom. Hans maka hade såsom flicka stött mig tillbaka då jag bekände min kärlek till henne och jag beslöt nu att hämnas. Ja, jag hämnades gruffligt, skrek Jeremias Kloh och hans anlete blef nära nog askgrått. Ha, ha, ha! En afton gick Laitis upp i lågor och då modren ville fly med sitt barn, rycktes det ifrån henne. Hon undkom likväl men fann, såsom jag sedermera hört, sin död under flykten. Och fadren, min gynnade rival? Vid åsynen af sitt brinnande hem ilade han dit i spetsen för ett par hundra ryttare. Det kom till tvekamp oss emellan och han föll för mitt svärd. Vål måste jag och mina anhängare rymma fältet, men mitt byte tog jag med mig. Jagad som ett vilddjur af hertigens knektar, lyckades det mig ändock att med några trogna, däribland Edmund, komma öfver först till Åland och sedan hit. Och

under falskt namn har jag sedan bott här. Du anar, det ser jag på dig, att du är den bortröfvade flickan. Så är också förhållandet och jag har svurit en dyr ed på, att då *modren* ej kunde blifva min, så måste *dottern* skänka mig sin hand och sin kärlek. Du är nu aderton år gammal såsom din moder var, då hon kallt afvisade mig. Till julen skall vårt bröllop firas, och — —.

— *Nej, aldrig skall det firas*, afbröt nu med öfvermännisklig styrka den unga flickan, som i dessa ögonblick lyckats frigöra sig från de känslor af fasa, hvilka hittills besjälade henne. *Förr döden!*

Utan att låtsas om Ödas inpass fortfor Jeremias Kloh hårdt:

— Från och med denna dag är du en fånge och slipper ej ut härifrån förr, än du vid altaret räcker mig din hand.

— *Aldrig! Aldrig!* ljöd det ånyo från den unga flickans läppar.

— Nå, då får du din vilja fram, svarade Jeremias Kloh hånfullt. Du får döden i stället, men ej den snabba, hvars plågor endast hafva en ända, utan den långsamma och fasansfulla *genom svält och törst*.

Då han med stark tonvikt uttalat de tre sista orden aflägsnade han sig med en skyndsamhet, som tydde på att han ej vågade stanna längre af fruktan för att hans hjärta skulle vekna.

När dörren med ett väldigt dån slogs i lås var det också slut med den unga flickans själfbehärskning och styrka. Ett hjärtslitande anskri bröt fram öfver hennes läppar och hon störtade sanslös till golfvat, i fallet tagande med sig det fina broderiet, hvilket till en stor del refs upp-igen.

Melchers beslut. I sjönöd.

Det var med långt ifrån glada känslor, som den gamle fiskaren Melcher beträdde sin lilla stuga efter det han fört Jeremias Kloh till dennes hem, och dessa känslor minskades på intet sätt genom åsynen af de tre, ännu flammande, bälten i närheten af Skäfvesund.

Länge grubblade gamle Melcher på hur det kunde vara möjligt att eld kunnat uppstå på tre ställen samtidigt och med så pass stort afstånd.

— Det där förefaller besynnerligt, mumlade han för sig själf och gick oroligt fram och tillbaka i rummet. Aha, utbrast han plötsligt och knäppte lifligt med fingrarna såsom han hade för sed, när han trodde sig hafva funnit nyckeln till gåtan, nu har jag det. Jeremias Kloh har blifvit anfallen af tre personer. Jag såg nog hur han varligt drog fram en pil och noga synade den, och jag tyckte mig höra att han mumlade någonting om bomärke och — — ja, där har jag orsaken till branden på tre ställen.

Han tystnade här och började att se efter hur han själf hade det i sin stuga.

— Åh, mat för några dagar finnes ännu kvar, muttrade han, och det var ju en evinnerlig lycka att han inte snokade reda på det där ölankaret under soffan. Då hade han väl inte gifvit sig förr, än han druckit ur hälften och tagit resten med sig

hem. Och här fortfor han och började trefva bakom spiseln, här kunde han då aldrig ana att han skulle träffat på en skatt, som för honom skulle varit af stort värde. Se här, nästan jublade den gamle och framdrog en karbin af alldeles samma storlek som Jeremias Klohs, fastän icke så utsirad, samt en kulpung och ett litet skrin, i hvilket han förvarade sitt krutförråd, här har jag något åt honom om han skulle komma tillbaka! Skada bara, att jag inte hade den till hands medan han var här, jag tror bestämdt, att jag då fullbordat hvad pilen ej kunde åstadkomma och jag är säker på att det såret inte skulle varit så lättläkt.

Den gamla fiskaren satte sig därefter till att inmundiga sin enkla aftonmåltid, hvarunder han delvis hade sina blickar fästade på det efter hand aftagande eldskenet på fastlandet, delvis handskades med karbinen, hvilken nu fick undergå en den omsorgsfullaste granskning. Ty gubben Melcher anade att han snart nog skulle komma att begagna den och för den skull ville han att den ej skulle klicka. Därför såg han också det noggrannaste efter om flintan var fri från fukt, så att den genast gaf eld, hvarpå han, förnöjdt brummande, skrufvade fast henne så mycket sig göra lät.

— Han har också hotat att skjuta eller hänga pojken min om han kommer i närheten af Skäfvesund, mumlade han oroligt under det han åter gömde maten och ölet, ty i dessa tider kunde ingen vara säker på att ej blifva utsatt för våldgästning hvilken timma på dygnet som helst. Men, bara morgondagen inbryter, så vill jag söka upp Sivard och varna honom, så framt det inte då redan är försent.

Vid middagstiden andra dagen hade den gamla fiskaren hunnit stöka undan i sin stuga och väl gömma det lilla af värde som han ägde, ty hans

fasta föresats var att begifva sig ut på noggranna spaningar efter sonen.

Redan vid det tidiga uppstigandet på morgonen hade han fått en idé, som han klädde i dessa ord:

— Jag har lust att direkt begifva mig till Glanshammarskrogen, ty där och på allmänningen hålla nog Jeremias Klohs fiender till, och de skola, må hända, kunna gifva mig några upplysningar om Sivard. Det är då säkrast att gå i land vid Eka-krog och sedan taga vägen åt Lillkyrka till, ty åt det hållet våga sig nog inte Jeremias Klohs kreatur. Jaha, den vägen blir allt den bästa. Vål blåser det bra hårdt i dag, ja nära nog half storm, men båten min är god och jag är inte så värst rädd att möta äfven en full storm ifall det skulle knipa. Nå, nu har jag allt klart här hemma. Gud gifve att jag finge återse henne sådan hon står här nu och inte finner en askhög i stället. Men jag öfverlämnar allt och mig själf i Guds händer.

Rustad som gubben Melcher nu var i och för den färd, han ämnade företaga, lämnade han med dessa ord den lilla stugan, låste väl dörren och satte en grof bom för densamma, hvarpå han noga kände efter om luckorna för de båda fönstren voro väl tillskrufvade, samt gick därefter med hastiga steg ned till den lilla båten.

Han hade nätt och jämt hunnit sätta ut från land, då han af en händelse kom att kasta sina blickar söder ut öfver Hjälmaren. Blixtnabbt satte han båda händerna öfver ögonen för att kunna se bättre, men länge hade han icke kvarblifvit i denna ställning, förrän han utropade:

— Där ute äro två båtar i sjönöd och det ser ut som, om den ena skulle förlorat rodret, ty den slingrar så besynnerligt. Här synes det inte

vara någon tid att förlora. Min resa hinner jag alltid göra ändå; hvem vet hur många människolif, som där ute skola gå hopplöst förlorade om inte hjälpen kommer snart!

Och i stället för att styra genom Essundet, vände den behjärtade gamle fiskaren båtens stäf utåt Hjälmarens upprörda böljor, hvilka den lilla farkosten, förd af vana händer, snabbt klöf i nästan snörrät riktning mot de i sjönöd stadda, okända farkosterna.

Fångvakterskan. Uppslaget till räddningen.

Det var en ganska lång stund som Öda låg sanslös, utsträckt på golfvet, och hon vaknade först då hennes uppåt vända ansikte badades med kallt vatten.

Hon slog endast långsamt och till utseendet motvilligt upp ögonen, men slöt dem åter genast så snart hon öfver sig igenkände gamla Minkas nu så föraktliga drag. I dessa ögonblick önskade den unga flickan af uppriktigaste hjärta att hon aldrig mera skulle vaknat till detta lifvet.

Slutligen måste hon dock stiga upp, men så snart hon kom på fötterna igen stötte hon ganska omildt och utan att yttra ett enda ord, den gamla kvinnan tillbaka.

En glödande rodnad flög öfver Minkas grofva drag och det såg till en början ut som om hon velat störta sig öfver den unga flickan för att handgripligen tillrättavisa henne. Och nog skulle hon haft god lust därtill om hon vågat. Nu nöjde hon sig i stället med att utbrista under illa dold vrede:

— Är det så, som du bemöter mina välgärningar? Hade jag ej kommit hit som jag gjorde, så skulle du ännu längre fått ligga kvar på golfvet.

Icke ett enda ord till svar kom öfver den unga flickans läppar. Öda anade nog att Minka ej kommit upp af egen drift, utan att det var Je-

remias Kloh, som skickat henne. Och att den gamla kvinnan efter denna dag skulle blifva hennes fångvakterska, det insåg hon också. Det var därför som hon med en djupt föraktlig blick vände henne ryggen och gick att intaga sin vanliga plats vid fönstret.

Men till arbete kände den unga flickan nu ingen håg mera. Och där nere på golfvet låg ju hennes arbete, det vackra broderiet, mer än till hälften sönderslitet. Var det kanske en bild af hennes eget lif? Skulle detta måhända äfven slitas i bitar och trasor innan det för alltid slutade?

Denna tanke genomfor hastigt den unga flickans hjärna då hon varseblef sitt arbete och ej längre mäktig sig själf slog hon händerna för ansiktet och brast ut i gråt.

Det såg verkligen ut som om gamla Minkas »bättre människa», ty någon liten del af densamma fanns nog ännu kvar, skulle på allvar taga ut sin rätt, ty hon betraktade för några minuter den bittert gråtande Öda med deltagande blickar. Också närmade hon sig henne och utbrast:

— Stackars Öda! Var endast vid godt mod, så skall allt omsider blifva bra igen.

Det var nära att den unga flickan låtit sig dåras af denna sirénsång. Hon påminde sig dock lyckligtvis Jeremias Klohs sista hotelse, liksom att Minka i allt varit och ännu var hans förtrogna.

— Nej, tänkte hon därför, du skall ej bedåra mig. Allt är endast anlagdt på att i ett obevakadt ögonblick få mig att gå in på hans önsknin-gar. Hällre döden, äfven i den förfärliga gestalt, som han målat ut den för mig.

Och när därför den gamla tjänarinnan räckte ut sin ena hand för att smeka Ödas kinder, slog hon till den så kraftigt, att den våldsamt stötte mot stolskarmen. Slaget hade träffat hårdt, det syntes

tydligt på de grimaser, som den gamle ej kunde undertrycka.

Men i och med detta nya bevis på Ödas afvoghet mot henne, undergick också Minka en total förändring, alldeles som »när man vänder om en hand», såsom det heter. Hennes bruna ögon gnistrade som hos en furie och hela hennes gestalt skakades som af en frossa, allt under det de magra, klolika fingrarne konvulsiviskt kramades ihop. På läpparnas skälfvande rörelser syntes det tydligt att hon ville tala, men den gränslösa ilskan gjorde att icke det ringaste ljud kom öfver desamma.

Dessa paroxysmer varade en ganska lång stund. När de äntligen upphörde hade Minkas blodröda ansikte bokstafligen antagit dödens hvitgula färg.

— Detta trots skall jag nog veta att med lämpliga medel stäfja! skrek hon och knöt våldsamt de magra händerna rakt under den unga flickans anlete. Du är nu helt och hållet i mitt våld, ty du skall veta att Jeremias Kloh har gifvit mig tillstånd att behandla dig hur jag ville och retar du mig ännu mera, så vill jag lofva, att du inte skall få så godt däraf.

Öda hade föresatt sig att, så framt hon hade styrka därtill, bemöta alla Minkas utgjutelser med tystnadens kalla förakt och hon besvarade icke härler nu hennes sista ord.

Plötsligt tycktes den gamla tjänarinnan hafva kommit på en idé, ty hon började att på det ifrigaste söka öfver allt i det lilla tornrummet. Härunder glömde hon i sin ifver en försiktighet, ty under sökandet lät hon halfhögt undfalla sig några ord, hvilka den uppmärksamt lyssnande Öda där-efter utan svårighet kunde sammansätta till en begriplig mening. Så framnumlade den gamla tro-tjänarinnan under det hon på händer och fötter kröp omkring i vrårna och krafsade med fingrarna:

— Nyckeln — — hvar — — måste — —
ha — — den — — kan — — annars begagna
den — — måste — — finna — — den — —.

Dessa brutna meningar upprepade hon icke en, utan flera gånger, och den unga flickan hade för den skull icke alls någon möda med att inplanta dem i sitt minne.

Slutligen upphörde den gamla tjänarinnan med den ifriga efterforskningen och Öda började att med detsamma känna sig helt orolig till mods. Hon trodde nämligen att Minka skulle anställa undersökning af de kläder, hon bar på sig och i sådant fall hade hon utan svårighet anträffat den sökta nyckeln.

Men, vare sig nu att den gamla tjänarinnan var utmattad efter de själsskakningar hon nyligen genomgått, eller att hon helt enkelt glömt bort nyckeln, nog af, hon yttrade ej mera något om densamma för den, gången, utan närmade sig med stora steg dörren. Då hon öppnat denna kunde hon likväl ej hålla sig längre. Några glåpord måste hon slunga ut mot Öda och de lydde så:

— Du blifver väl spak en gång, du som alla andra, om icke förr, så när tungan börjar klibba vid gommen och magen snörpas tillsammans af smärta. Af gunst och nåd får du likväl mat och dryck ännu några dagar, men har du ej då fallit till fota, så börjar svältkuren. Ha, ha, ha!

Då Öda kunde räkna ut att Minka skulle vara så långt nere i trappan, att han ej kunde höra något buller inifrån rummet, sprang hon upp och framtog ur barmen en liten nyckel.

— Det är denna hon sökte efter, muhlade den unga flickan. Denna nyckel går till porten ut i det fria, men, det är sant, fortfor hon och slog sig för pannan, den går ej annat än utifrån. Store Gud, hvad är nu att göra?

Hon sjönk åter ned på stolen under det ångestsvetten började att sippra fram på hennes panna och barmen att tungt häfva sig i följd af de djupa andetag.

Men plötsligt sprang hon upp som om en stark fjäder satt henne i rörelse och utbrast under det hoppets strålar lyste ur hennes vackra ögon:

— Jag har hittat på det, jublade hon. Detta är enda sättet. Måtte det lyckas!

Hastigt tecknade hon några ord på en bit pergament, inneslöt den och nyckeln i en liten skinnpung och virade om ett snöre så kraftigt hon kunde. Skymningen hade redan börjat att falla på, och när Öda tyckte att den blifvit nog djup, öppnade hon det lilla fönstret och slungade föremålet så långt ut i rymden hon, med anlitande af alla sina krafter, förmådde. När detta äntligen var gjort, sjönk hon åter ned i stolen, knäppte händerna andäktigt öfver den ännu våldsamt arbetande barmen och försjönk i en varm bön. Längre kvarblef hon i denna bedjande ställning och när hon äntligen reste sig upp för att intaga den enkla kvällsvard, som Minka fört med sig, skimrade ånyo det glada hoppets strålar ur hennes ögon.

Vi veta också af det föregående hvem det var, som hade lyckan att finna den lilla, innehållsrika skinnpungen.

De förtrycktes krigsråd.

Gästerna från Glanshammarskrogen hade genast åttlydt den tillsägelse, som Måns i Harsta gifvit, nämligen att återgå till krogen i stället för att blottställa sig genom att skynda bort till brandställen, där ändock ingenting kunde göras för att släcka det eldhaf, som redan fått alltför stor spridning.

Inom några minuter voro också de båda krogrummen, det yttre ganska stort, och det inre något mindre, på nytt fyllda af gäster.

— Nå, mäster Hök, det här tycker du väl inte så illa om? sporde Måns i Harsta skrattande. Det var länge sedan du hade så många gäster på en gång!

— Men, så var det också länge sedan en sådan viktig anledning till sammanträffandet yppat sig som nu, tillfogade Nils i Sorängen. Fram med öl öfver lag, det är jag, som betalar det här laget!

Att mäster Hök icke lät säga sig detta en gång till, faller af sig själf. Trots sin korpulenta och i följd däraf tämligen oviga lekamen, rörde han sig ändock med en förvånansvärd snabbhet, när det var frågan om att förtjäna pänningar, och inom några minuter var det rekvirerade ölet framsett i den tidens väldiga, med lock försedda trästänkor.

Måns i Harsta lyftade först sin stänka i jämhöjd med läpparna och utbrast:

— Jag dricker nu för enighet oss emellan och för en lycklig utgång på hvad vi hafva i sinnet. Skål! Jag tömmer min stänka till hälften.

Därmed satte han den för munnen och tog den ej håller därifrån förr, än han kunde visa alla att han hållit sitt löfte.

Och de öfrige gáfvo honom icke håller efter i förmågan att tömma samma mått som han.

När då alla stänkorna väl hamnat på de långa furuborden igen, reste sig en man, som af alla benämndes »Allmanningen» därför att han, som jämt låg i delo med rättvisan, funnit för godt att tillbringa de senare åren af sitt lif på socknens allmanning, där han gömde sig i svårtillgängliga hålor och klyftor. Hans världsliga namn var annars Erik och han hade varit ägare till en rätt vinstgifvande gård i Skölf, straxt öster om Glanshammars kyrka. »Allmanningen» reste sig, som nämdt blifvit, och yttrade med en verklig stentorsstämma:

— Harsta-Måns sade nyss att vi skulle få veta hvad som vore bättre att göra om vi följde med in i krogen. Här äro vi nu och vänta att han skall uppfylla sitt löfte.

— Jo, jo! Ut med hvad du har på hjärtat, skreko alla utom Nils, Per och Sivard, ty de visste nog hvad frågan gälde.

Innan Måns gaf sitt svar, sände han den sist nämde en blick, som innehöll en förfrågan om han finge tala rent ut. Och då Sivard gaf sitt bifall därtill medelst en hastig vink, reste sig Måns och talade:

— I veten alla hvilket anseende, som Jeremias Kloh i Skäfvesund har och här finnes det väl ingen, som ej med glädje skulle se hans hjärteblod rinna och — —.

— Nej, ingen och allra minst jag, skrek »Allmänningen» och svängde en lång knif omkring sitt hufvud.

Efter detta afbrott som belönades med bravo-rop af nästan alla, till och med af mäster Hök, fortfor Måns:

— Det är inte nog med att den skurken far fram som ett vilddjur mot hvem, som råkar komma i onåd hos honom, vare sig det är gamla gubbar, unga män, kvinnor eller barn, nu har han äfven börjat att vända sin ilska mot den, som vi hittills ansett vara hans dotter, den vackra Öda, och denna flicka, som ej är mer än aderton år gammal, har han — —.

För andra gången blef här talaren afbruten och nu af mäster Hök.

— Hvad, skrek denna och slog sin bastanta näfve i disken med den kraft att ett par där stående tomma stänkor helt hastigt och lustigt dansade ned på golfvet, är hon inte hans dotter?

— Det hafva vi alla trott, ropade en massa röster om hvarandra.

— Men jag har trott det bara till hälften, be-
dyrade »Allmänningen» och tog sig en djup klunk. Hur skulle en sådan där afskyvärd fuling, som ser ut alldeles som hin onde själf, kunna hafva en så vacker och god dotter! Nej det har aldrig någon kunnat få mig att tro, och jag har alltid uttalat mina tvifvel när någon talat om det där faderska-
pet. Ja, det har jag.

Och till bekräftelse på att han menade hvad han sade, slog äfven han sin bastanta näfve i den långa furuskifvan, så att de halffylda stänkorna hoppade ett par tum upp från densamma.

Mäster Hök, som var känd för sin envishet, släppte likväl ej sin mening, utan sporde Harsta-Måns:

— Har du några bevis för sanningen af ditt påstående?

— Inte jag, men han där har tydliga bevis, svarade Måns och pekade på Sivard.

Allas blickar, och skarpast mäster Höks, vände sig till gubben Melchers pojke.

Denna reste sig också och omtalade när och hvar han funnit den lilla skinnpungen, som han, under det han talade, höll upp i luften så att alla kunde se honom.

— Och på det att I mågen veta att jag talat sanning, så se här pungens innehåll, yttrade han därpå och visade nyckeln och pergamentsbiten.

— Läs du upp hvad som står på den där biten, uppmanade »Allmanningen». Jag vet att du är läskunnig.

Efter det Sivard följt uppmaningen, utbrast mäster Hök under det han sträckte fram ena handen:

— Gif hit pergamentsbiten, så får jag se. Äfven jag fick lära mig att läsa ganska hjälpligt när jag var dräng i Örebro hos ett par lata munkar, som konung Johan hade med sig från Polen. Deras läror och signierier brydde jag mig ej det ringaste om, men att de lärde mig att läsa både skrivet och tryckt, det har jag mer än en gång tackat dem för på deras döda mull.

Antingen hade mäster Hök alltid varit en ganska klen innanläsare, eller också hade han under årens lopp betydligt glömt af konsten att läsa, ty han behöfde nära nog en fjärdedels timme på sig innan han hunnit stafva sig till de få orden och kunde återlämna pergamentet till Sivard med dessa ord:

— Ja, det är rätt pojkar, skrek han därpå och höjde sin stänka, skam at den, som inte hjälper till att befria denna stackars flicka ur den uslingens

klor! Jag följer med rätt så gammal och ovig jag är!

— Och vi skola rifva ned både hus och torn, så att ingen bit skall bli kvar af den, skrek »Allmänningen»?

— Och därpå göra en väldig brasa af dem, ifylde Nils i Sorängen.

— Jo, jo, skreko alla om hvarandra och när sorlet någorlunda tystnat hördes mästern Hög spörja:

— Hvad tänken I göra med Jeremias Kloh?

— Kasta honom in i brasan! röt Per i Sjö-lunda till.

— Nej, inföll nu Måns i Harsta lika kraftigt, då jag har ett bättre förslag!

— Fram med det! skrek åter alla om hvarandra.

Utan att fundera många minuter sade Harsta-Måns:

— I veten alla att den gamla, vindögde Edmund är sin husbondes förtrogne. Det är också han, som plägar ägga upp honom till de allra största grymheterna. Om vi nu hänga upp båda två bredvid hvarandra och de få hänga där till dess korparne hacka hvarenda köttbit från deras ben, så skola de, sanna mina ord, blifva till en skarp varning för andra, att ej träda i deras fotspår.

— Måns har rätt! Han är inte så dum, han! Bra påhittadt, ljöd det från alla de församlade. Jeremias Klohs och Edmunds öden voro alltså oåterkalleligen beslutade.

— Men ni måste hafva en anförare, yttrade mästern Hög när sorlet någorlunda hunnit lägga sig.

— Ja visst, ja, skrek »Allmänningen». Jag föreslår Sivard. Han är en duktig och käck pojke.

Alla hyste samma åsikter som »Allmänningen» och det hjälpte icke att Sivard skylde både på ett och annat, däribland äfven på sin ungdom, han

måste till slut åtaga sig det svåra och ganska ansvarsfulla värfvet.

Sedan detta var undanstökadt, blef det frågan om när uppbrottet skulle ske och bestämdes det till andra dagens middag. Med sakta marsch och för att ej väcka en farlig uppmärksamhet, skulle då framkomsten äga rum vid skymningens inbrytande.

Tvårt emot vanan blef ej vistelsen i Glanshammarskrogen så långvarig. Gästerna skiljdes nämligen snart åt för att på hvar sitt håll sofva ut och hämta väl behöfliga krafter till andra dagen, då kampen mot denna traktens plågoande på allvar skulle taga sin början.

Att den skulle blifva blodig, det visste nog alla, liksom att mer än en anade att han skulle få sätta till lifvet, men det oaktadt ryggade ingen tillbaka. Alla glödde däremot af begär att få hämnas på förtryckaren och dennes kreatur och medelst dessas tillintetgörrelse återgifva Glanshammarsborna den frid och det lugn, som de så länge saknat.

Förtviflade ögonblick.

Vi vilja nu begifva oss ut till de i sjönöd stadda farkosterna, hvilka af de minut efter minut sig ökande vågorna bokstafligen slungades som lätta bollar omkring. Än drefvos de ett godt stycke ut på den fräsande ytan, än jagades de oemotståndligt in mot Essöns vestra strand, där en massa grund hotade dem med en oundviklig undergång.

Sjömannen må vara hur modig, stark och skicklig som hälst, så båtar detta honom i många fall till rakt ingenting, så snart hans skuta kommer in bland skär och bränningar. På öppna sjön reder han sig vanligtvis godt, så framt det är något bevändt med hans farkost, och man har ju exempel på djärfva män, som lyckligt och väl öfverfärit till och med världshafvet, Atlantiska oceanen, i små båtar, under det stora, präktiga och med alla de förbättringar som nutidens sjöväsen uppfunnit, försedda fartyg, totalt gått under i tränga farvatten eller mot de försätliga stränderna.

Men af alla de olyckor, som kunna hända en seglare, är likväl den störst, att förlora rodet. Visserligen har man den primitiva åtgärden att gripa till en åra och medelst denna söka hålla fartyget i något så när rätt kurs, men detta är och förblifver ändock en ganska vanskligh sak, isynnerhet under storm och hög sjö.

De tvänne farkoster, hvilka nu slungades omkring på Hjälmarens vattenyta, hade af ett till Sundby anländande sällskap blifvit hyrda i och för öfverfarten till sjöns norra strand. Det bestod af tre manliga och två kvinliga personer jämte fyra tjänare, inalles nio stycken.

Den äldsta af dem tycktes vara omkring sextio år och hade ett stråft utseende, hvilket på intet sätt mildrades af de skarpa blickarna. Till att öka denna stråfhet, som hällre skulle kunna benämnas hårdhet, bidrog också det öfver den höga, djupt fårade pannan, nedkammade håret, hvars midt sträckte sig i en djärf och något krökt spets ett godt stycke, ned mot näsroten. Att han var en förnäm herre, det framgick tydligt dels af den vördnad, som hans sällskap visade honom, dels däraf att han ständigt titulerades: Hans, eller Eders nåde, ibland Eders höga nåde.

Af de båda fruntimren hade det äldsta ett vackert, men ytterst sorgbundet utseende, och då hon trodde att ingen observerade henne, plägade hon ofta trycka båda händerna mot ögonen så krampaktigt, som om hon med våld ville hindra tårarna att kvälla fram. Med henne, samt med en likaledes äldre man af ett ståtligt och martialiskt yttre underhöll sig den stränge för det mesta.

Det var fiskaren Anders och hans tjuguarige pojke, Lars, hvilka fått i uppdrag att föra sällskapet öfver Hjälmaren. De båda farkosterna tillhörde också Anders.

Men innan färden skulle företagas blef Anders kallad att inställa sig hos den stränge herren. Han kom bugande, såsom han sett de andra göra.

— Äro dina båtar i godt skick? sporde den stränge och spände sina skarpaste blickar i fiskaren.

— Ja, Eders höga nåde, svarade Anders och mötte lugnt blickarne.

— Men om en storm skulle växa upp?

— Lars och jag hafva nog förut provvat på värre stormar, än som pläga blåsa öfver denna insjöpöl, svarade Anders och strök sig belåtet öfver det långa haksågget. Jag skulle tro att det blåser värre i Östersjön och Nordsjön.

På fiskarens trygga försäkran att ingen fara var på färde, embarkerade sällskapet. Den största båten, i hvilken den stränge, den martialiska, den sorgsna kvinnan med sin tjänarinna, samt en manlig tjänare togo plats, fördes af Anders själf; i den minsta, hvilken sköttes af Lars, befunno sig de öf-riga fyra, alla tillhörande den tjänande klassen.

Båtarna sköto också god fart och sydligaste udden af Essön låg snart akter om de båda farkosterna. Belåtenheten med sjöfärden tycktes vara allmän, icke minst i den stora båten.

På mellersta toften hade den stränge herren tagit plats, och han vinkade snart åt den sorgbundna kvinnan att sätta sig bredvid honom, hvar efter ett ganska lifligt samtal, af hvilket den i styrka allt mera tilltagande blåsten förtog nästan hvarje ljud, kom i gång. Bland annat yttrade den stränge, under det hans allvarliga drag visade ett verkligt deltagande:

— I hafven allt fått lida mycket, fru grefvinna, sedan den där förfärliga händelsen inträffade.

Den sorgbundna damen skakade endast på hufvudet. Den stränge fortfor:

— Jag skulle önska att eder aning blefve till verklighet. Äfven jag har en smula otalt med den skurken, och få vi tag i honom, så var öfvertygad om att han icke skall undgå sitt väl förtjänta straff.

— Ja, ers höga nåde, svarade grefvinnan, under det en hoppets stråle lyste ur hennes ögon, jag har all anledning att tro att jag nu funnit ho-

nom efter så många års ifrigt sökande. Det namn han — —.

Ett skri af förskräckelse från den vid rodret stående Anders kom henne att genast afbryta sin mening och vända sig om. Den stränge gjorde samma rörelse och studsade när han varseblef den gamla fiskarens nästan vanställda anlete.

— Hvad är det? Hvad har händt? Svara genast, skrek han med befallande röst.

— En olycka, som — — som — — inte — — jag — —.

De ängsligt frampustade orden fastnade här i Anders strupe och han kippade en lång stund efter andan.

Äfven på den mindre båten hade ett lifligt samtal kommit i gång mellan de fyra tjänarne och Lars. Denna sist nämde hade all möjlig möda att besvara de frågor, som bokstafligen haglade öfver honom, frågor om hvad det var för ställen, som skymtade fram, om folket, som bodde där, med mera. Slutligen fick han så pass mycket andrum, att äfven han kunde spörja:

— Det är allt höga herrar, som i tjänen, kan jag tro?

— Jo, det kan du lita på, svarade den äldste och drygaste i sällskapet. Sådana herrar fån I ej se hvart tionde år i de här trakterna.

— Det var jækeln, mumlade Lars och ref sig betänkligt i det hoptofvade håret. Hvem är då den, som I kallen ers nåd, och — —.

— Det namnet är inte för din bondhjärna, röt den dryge till.

— Hä, hä, utbrast ynglingen tryggt och visade ett af sina bredaste grin, jag skulle tro att en bondhjärna mången gång kan vara lika god som en tallrikslickares, ja mången gång bättre, och — —

men hvad attan kommer det åt far, som styr så rakt åt — — ah — — det är fel på rodret och — —

Lars fullbordade ej sin mening, utan höll i stället rakt ned på den stora båten, hvars giringar nu började att blifva allt mera vådliga.

— Hvad är det för en olycka? skrek den martialiske och stod med ett par steg framför Anders.

— Rodret har gått sönder, pustade denne, och jag vet inte — —.

— Men innan vi begåfvo oss på väg, sade du att allt var i god ordning, röt den martialiske.

— Ja, det var så också, svarade Anders kallt. Jag kan inte rå för att brottsjöarne gjort oss det här sprattet. Vi få väl taga till årorna.

Lars hade med sin båt nu kommit bredsids med fadrens. Två af tjänarne, däribland den dryge, som nu såg ganska nedslagen ut, beordrades till den stora båten. Den hade dock ej mera än ett par åror. Två af tjänarne satte sig vid den ena åran; den andra sköttes af Anders och den tredje tjänaren. Lars och hans båda medhjälpare behöfdes mer än väl för att kunna manövrera den mindre farkosten.

— Styr till landet där borta, befalde den stränge och pekade på Essön.

— Nådig herre, svarade Anders under det hans blickar mulnade, det törs jag inte, ty det skulle nästan vara att rusa rakt i dödens famn att genomspetsas på undervattensklipporna.

En stund gick rodden bra, men så sprang den ena åran tvärt af på midten.

— Hit med dina båda åror! skrek Anders, och Lars hörde hans röst genom stormen. Då Anders mottog årorna passade sonen på att upplysa fadern om, att äfven den mindre båten rätt och jämt lydde rodret. Anders besvarade ej sonens ord; hans ansikte var kallt och blekt.

Om en stund bräcktes på en gång två af årorna och nu återstod blott en. De verkligt för-tviflade ögonblicken togo nu sin början. Ej håller kunde Lars gifva något understöd, ty han var lika illa därän med sin båt.

Den lugnaste af alla i den stora båten var ögonskenligen den gamle, stränge herren. Icke ett enda ord kom öfver hans läppar. Han ömsade icke ens plats, men båda händerna hade han lagt i kors öfver bröstet. Det framgick tydligt af hela hans ställning, att han med orubbligt lugn inväntade den katastrof, som mänskligt att döma, snart skulle inträffa.

Den som visade sig mest nedslagen var den martialiske. Nu gjorde han så lagom skäl för denna benämning. Hela hans kropp skälfdes som ett asplöf, kinderna voro hvita som nyfallen snö och tänderna bokstafligen skallrade mot hvarandra när han någon gång vågade se ut öfver den skummande ytan.

Grefvinnan, såsom hon benämts, hade krupit ned i båtens för och bredvid henne låg hennes tjänarinna som ett nystan och jämrade sig högljudt.

— Håll inne med dina klagovisor Sára, utbrast slutligen grefvinnan. Inte kan du med dem ändra saken. Befall hållre din själ i Guds hand och var lugn för resten.

— För oss frukta vi ej något, utbrast slutligen den före detta martialiske och fästade sina ängsliga blickar på den stränge och kalle mannen, som satt där, ej olik en staty, huggen i sten, men för eders kung — —.

En blixtsnabb och häftig rörelse med ena handen, samt ett par ljungande ögonkast från den stränge kom talaren att tvärt afbryta sin mening.

Anders hade med förundran sett de häftiga tecknen, men hvad som yttrats, det hade han ej

kunnat uppfånga, hur skarp hans hörsel än var. Han hade också i dessa ögonblick någonting annat att fundera på, än att grubbla öfver hvad de för honom fullkomligt obekanta personerna hade det ställt sins emellan. Med otroliga ansträngningar hade det ändtligen lyckats honom att så säkert fastbinda den ännu obrutna åran vid akterstammen, att han någorlunda hjälpligt kunde styra med henne. Men det ringa hopp, som han fästat därvid, försvann med ens, när de få segelbitar, som ännu voro kvar, och som gjorde att båten någorlunda kunde styras, plötsligt bortslets från masten och i vild dans fördes utåt sjön.

Då bleknade Anders ännu mera, och det var med en hes, nästan onaturlig stämma som han skrek, öfverröstande stormens tjut:

— Bereden eder på det värsta, ty — —.

Han fullbordade icke meningen, utan stirrade nära nog som en vansinnig bort mot norra stranden. Han måste, äfven med fara att vräkas öfver bord af de våldsamma sjöarne, sätta ena handen öfver ögonen för att kunna se bättre. Bedrog honom icke hans syn, var det ej en farkost, som höll kurs rakt på de nödstälde båtarne?

I det samma hördes Lars röst genom stormen:

— Håll ut ännu så länge far! Det kommer en båt mot oss och jag känner igen gubben Melchers.

Dessa trösteord förnummos äfven af de andra i båten varande och ingöto naturligtvis nytt hopp i deras hjärtan. Den nyss afsnäste började att återfå något af sitt förra utseende, grefvinnan rätade till hållften upp sin hopkrupna gestalt och det lefvande nystanet vid hennes fötter begynte att reda ut sig en smula medan de halfkvädda jämmerropen så godt som upphörde. Endast den stränge gamla bibehöll fortfarande sin orörliga ställning med hän-

derna korslagda öfver bröstet. Blott hans ögon spelade med ett lifligare uttryck bort till den sig närmande farkosten.

Omsider låg denna sida vid sida med Anders båt. Det var, såsom vi veta, gamla Melcher, och han hade, som det heter, kommit »i grefvens tid».

Genom Anders och Melchers förenade bemödande lyckades det äntligen att sätta fast det på blott en hake hängande rodret, hvarigenom båten åter någorlunda kunde styras. Det lyckades också slutligen för Anders och Lars, att till Essön införa sina ramponerade farkoster, af hvilka den största var värst åtgången. Dess passagerare togos dock efter mycken svårighet ombord på Melchers farkost, hvilken lyckligtvis kunde bära allesammans. Den siste, som steg öfver den nykomne båtens reling, var den gamle, stränge herren, och hans sällskap observerade att han under hela den sednare delen af resan följde den hurtige Melcher med blida och ständigt beundrande blickar.

Den gamla Essöfiskaren skötte också sin båt med beundransvärd skicklighet och som han var ganska snabbseglande, dröjde det icke särdeles lång tid, förrän det helt och hållet genomvåta sällskapet befann sig i Melchers lilla koja. Den gamla fiskaren skyndade genast ut efter ved och medan de så lyckligt räddade skockade sig framför den väldiga, sprakande brasan, satte han med en synbar ifver fram allt hvad han hade öfver i matväg. Då han stälde ölankaret, det han förut skakat om för att höra efter om något fanns kvar, på bordet, utbrast han, förnöjdt skrattande:

— Gud ske lof för att det här ölet undgick den snåle Jeremias Klohs väderkorn. Nu finnes där åtminstone så mycket kvar, att I kunnen släcka eder värsta törst därmed.

Då Melcher uttalade det för honom så förhatliga namnet, möttes liksom genom en tyst öfverenskommelse den stränges och grefvinnans blickar. På samma gång som de uttryckte båda de gemensammias förvåning, lästes i dem också en ej så liten tillfredsställelse.

Grevinnan ville synbarligen spörja den gamla fiskaren om någonting, som hängde tillhopa med denna tillfredsställelse, men en blick från den stränge bjöd henne att tiga och hon gjorde så.

En ödesdiger säkerhet. Spejarens berättelse. Skattsökarne.

Elden i Harsta, Sorängen och Sjölunda härjade under flera dagars tid, ty det var icke nog med att de påtända gårdarne lades i aska, äfven i närheten liggande hus ströko med. Och icke var det lönt att några af de familjer, som bodde där, försökte atr rädda sina små tillhörigheter, ty genast voro Jeremias Klohs drängar framme och körde bort dem.

Var någon så djärf, att han vågade bedja om förskoning, alldenstund han icke hade den ringaste aning om det tilltag, för hvilket Måns, Per och Nils blefvo straffade, svarades genast under hånskratt och en skur af eder:

— Ni ha nog i hemlighet varit medvetna om brottet och därför har husbonden befallt, att ni också skola lida därför.

Slutligen upphörde elden af sig själf i brist på näring och endast de rykande askhögarna vittnade om att här för icke så många dagar sedan funnits bebodda människoboningar. De tre små samhällena företedde nu en dyster, nästan afskräckande anblick, och de förbannelser, som från de husvillas läppar dagligen slungades ut öfver Jeremias Klohs hufvud, voro oräkneliga. Själf skrattade han på det hånfullaste däråt och om någon, som han

icke vågade sig på, till exempel socknens vördade och allmänt afhållne själasörjare, varnade honom för hans rysliga framfart och påpekade, att hämdens dag kanske skulle komma fortare, än han anade, hade han, utom sitt demoniska hänskratt, äfven detts svar på tungan:

— Låt dem komma, låt dem komma. Mina tjänare äro pålitliga, gården är fast bygd och jag har god tillgång till skjutgevär, så att nog skall det blifva dem svårt att gå öfver mina jordvallar, det vill jag lofva.

— Men, invände presten en gång, om allmogén klagat för kungen och han skickar hit ett par hundra knektar?

— Bah, utbrast Jeremias under en föraktlig axelryckning. Kungen har nog annat att göra, än att lyssna till hvad en hop eländiga och fattiga slafvar prata i hans öron!

I denna säkerhet visste Jeremias Kloh att ständigt insöfva sig. Han kunde likväl icke hindra att själfanklagelserna och prostens här citerade ord ibland gjorde sig påminna i hans själ.

Vid sådana tillfällen plägade han alltid söka att döfva samvetets röster medelst ett grundligt rus, i hvilket ingen annan än Edmund fick deltaga. Och att det då blef tappert drucket, därför borgade tillfyllest både husbondens och tjänarens omåttliga begär efter vinets njutningar.

Och vanligtvis blef följden af dylika orgier nya våldsamheter där och hvar i bygderna, och därmed en ökad förbittring från befolkningens sida.

Trots detta kunde likväl Jeremias Kloh för sina »vänner» beskärma sig öfver att hatet till honom var så stort och tilltog dag från dag. Man kan förklara detta däraf, att han antingen var dum och blind för sina egna fel, eller också rent ut ga-

len. Troligtvis låg sanningen midt emellan dessa andliga företeelser.

»Plågonästet», såsom borgen i Skäfvesund man och man emellan rätt ofta benämndes, hade en besättning af femtio man, utom »borgherren» och hans förtrogna Edmund, och alla dessa voro kända såsom uppenbara skurkar, de där hade mer än ett brott på sina samveten. Det var därför också naturligt att själfbevarelsedriften, om ej något annat, skulle tvinga dem att vara kvar i Jeremias Klohs tjänst, där de fingo husera med andra hur de behagade, ty »sådan herre, sådan dräng», heter det. En och en i sänder vågade de sig håller aldrig utanför borgporten ens midt på ljusa dagen, det hade ovillkorligen blifvit den oförvägnes sista färd i fall han upptäcktes, och detta skedde nästan alltid, ty innevånarne i trakten lurade städse med öppna ögon på att få tag i någon af dem.

Men ej ens kändedom om denna sinnesstämning hos traktens befolkning kunde rycka upp Jeremias Kloh ur hans inbillade säkerhet. Kanske resonnerade han också som så, att han redan gått så långt, att en försoning och förlåtelse numera vore omöjlig, hvadan han ej hade annat att göra än att fortgå på den bana, som förr eller senare måste bringa honom ned i fördärfvets djupaste afgrund. Och från denna synpunkt betraktadt, var hans resonnemang fullkomligt konsekvent.

* * *

Kvällen var ovanligt mörk i följd af de regndiga skyar, som i svindlande fart jagade hvarandra öfver himlahalvvet. Då och då föllo visserligen några regnstänk, men blåsten var alltför stark

för att det skulle kunna blifva någon ordentlig nederbörd af.

Vädret var af den beskaffenheten, att mänskorna allra hälst blefvo inom hus, om de hade något tak öfver sina hufvud, men det var på samma gång också ypperligt för den, som i hemlighet ville uträtta någonting, det han ej ville skulle blifva synligt för andras blickar.

Skogen och de små skogsdungarne omkring Skäfvesund hade allt sedan den första skymningen började att falla på, varit skådeplatsen för en viss liflighet, nästan helt och hållet okänd i den trakten. Där och hvar höllo sig ända till tänderna beväpnade män gömda i snären och helt sakta, liksom hade de varit ledda af en osynlig hand, drogo de sig närmare »plågonästet» allt efter som mörkret tilltog.

I en af ägaren öfvergifven, till hälften nedbränd backstuga, liggande halfväges mellan Skäfvesund och Harsta, ungefär där prestgården nu har sin plats, finna vi våra sex bekanta från Glanshammarskrogen: Måns, Per och Nils, jämte den tjocka krögaren, mästern Hök, »Allmänningen» (Erik i Skölf) och Sivard. Och rundt omkring backstugan, ända bort till Sorängen, höll sig den öfriga »upprorsskaran» gömd för att bryta fram vid första vink af anföraren, Sivard.

Medan denna höll på att utdela befallningar åt de andra, såsom varande hans närmaste i befälet, inträdde med en viss häftighet en af de utsände spejarne, och innan någon hann fråga honom om orsaken till hans hastiga återkomst, utbrast han:

— Om I viljen ha tag i några af Jeremias Klohs tjänare, så skynda ned till viken och följ stranden åt Sjölunda till.

— Hvad menar du? sporde den unge anföraren tveksamt.

— Han har troligtvis upptäckt några af de där gökarne, men inte haft tillfälle att komma åt dem, inföll Erik i Skölf.

— Rätt gissadt, svarade spejaren, en bonddräng som kände till hvarje snår och skogsväg i de tre närmaste socknarne lika väl som han kände bakgården till det ställe, där han senast tjänat. Jag lyckades för en stund att smyga mig ända fram till foten af »plågonästets» södra jordvall, och som jag stod där kom Edmund och fyra andra ut från en jordgång och stego ned i en båt. Jag kände igen den vindögde skurken på talet när han befallde de andra att ro långs stranden och stanna vid Sjölunda. Och af hvad han sedan talade fann jag att han trodde att I Per, gräft ned edra pänningar och koparkärl invid gården.

— Ha, ha ha, skrattade Per. Nog har jag gräft ned dem, men på ett helt annat ställe. Hvem följer mig, skrek han därpå och sprang upp. Tänk om vi lyckades att knipa den vindögde skurken!

— Jag, utbrast »Allmanningen» lifligt. Det skall bli roligt att få se Edmund en gång till i hans otäcka syn.

— Och jag med, bedyrade spejaren-bonddrängen. Jag har också ett godt öga till den uslingen allt sedan han i fjor våras körde far min från gård och grund och brände upp stugan.

Efter några minuter voro dessa tre med Per i spetsen i full språngmarsch mot Sjölunda.

* * *

Så snart Edmund och hans fyra följeslagare hunnit fram till Sjölunda, gömde de båten så godt de kunde i den tämligen höga vassen och skyn-

dade därpå upp mot de ännu rykande lämningarne af de forna människoboningarne.

— Du Svante, som bäst känner till belägenheten här, sök genast reda på källaren, ty den måste vi först undersöka, befalde Edmund. När vi tagit allt hvad som finnes där, så måste vi återvända. Husbonden vill ha byte, förstår ni, och det duger inte att vi komma tomhändta tillbaka. I morgon skola vi besöka Harsta och Sorängen. Raskt till verket.

Efter några minuters letande hviskade den, som blifvit kallad Svante:

— Det ligger så mycket förkolnade bräder öfver källarluckan, att jag inte kan få upp den.

— Tag i allesammans, kommenderade Edmund. Se så, nu är allt klart. Fort ned Svante och langa upp allt hvad du kan få tag i, men gömmer du något undan för din egen räkning, så vet du att husbonden inte är den som lägger fingrarna emellan.

Några minuter af ängslig väntan gingo till ända och Edmund skulle just tillsäga Svante att raska på, när denne stack upp hufvudet genom öppningen och med den jämmerligaste ton i världen utbrast:

— Där finnes alls ingenting. Öfverallt är det tomt. Vi få allt vända om igen utan byte och — —.

— Men inte vi, skrek i detsamma en grof stämma samtidigt med att en fot kraftigt sparkade till källarluckan, hvilket träffade Svante så våldsamt i hufvudet, att han medvetlös tumlade ned igen.

Medan bonddrängen stannade kvar för att se efter att fången ej skulle rymma undan, kastade sig Per och »Allmanningen» med raseri öfver de andra. För den sistnämdes väldiga hugg störtade två af plågoandens drängar blödande till marken. De återstående, Edmund och den ene drängen, ka-

stade sig skyndsamt på flykten och lyckades att med största möda komma ned i båten. Per var dem likväl så hack i häl, att han kunde gripa tag i relingen. Men den fart, med hvilken Edmund satte ut, gjorde att Per rycktes framstupa och ofelbart skulle fallit i sjön, om icke »Allmänningen» i sista minuten fattat honom om lifvet.

Ett hånskratt ljud i detsamma utifrån vattnet och därpå ett skärande:

— Ännu få ni allt äta upp några kakor bröd innan ni få tag i mig! Men vänta, jag hittar er nog!

— Eller också vi dig, skrek Erik i Skölf tillbaka. Hälsa emellertid plågoanden i Skäfvesund med att det snart är slut med hans roflystnad.

Mönstringen. Två streck i räkningen. Glädje.

— Edmund är en förträfflig spårhund och har ett utomordentligt fint väderkorn när det gäller att snoka upp gömda skatter, mumlade Jeremias Kloh för sig själf under det han med stora steg gick fram och åter i den stora, utåt sjön liggande salen. Han stannade om en stund vid ett af fönstren, öppnade det på glänt och lyssnade med den spändaste uppmärksamhet.

— Så där ja, fortfor han i sin monolog då han förnam tydliga årslag strax nedanför fönstret, nu skall det nog inte dröja länge, förrän jag har den lufvern Pers massiva kopparkärl, fyllda med guldmynt, i mina händer. Och i morgon skall Edmund få undersöka gömställena i Harsta och Sorängen. De där tre gubbarna lämna allt ganska mycket åt mig och det är inte mer än rätt när de försökt att beröfva mig lifvet, *mig som är så godt som allsmäktig här*, fortfor han med tonvikt på dessa ord och stampade uppretad i golvet. Blotta *tanken* på att det fanns någon, som vågade att motsätta sig hans vilja, bragte honom i fullt raseri, hur mycket mera skulle icke då *vissheten* om att äfven de funnos, som dristade sig till att göra ett angrepp på hans person, bringa honom till ursinne!

För att få en afledare för sina till raseriets kokpunkt uppjagade känslor började han att före-

taga en noggrann mönstring af de på salens långväggar upphängda vapnen, de allra flesta af dem tagna under hans ströftåg i nejden.

Där funnos också vapen för minst ett hundra man, från de minsta till de största och af alla möjliga fasoner, både sådana som förut begagnats och sådana som ännu voro i bruk.

— Jag vågar påstå, att det i hela Sveriges rike ej finnes någon, som kan uppvisa maken till denna samling, monologiserade han åter och betraktade med synbar stolthet mordverktygen, nej inte ens kungen! Kungen, upprepade han under det hans läppar hänfullt krökte sig, hvarifrån fick jag honom! Den där vårdar jag mig inte det ringaste om och säkerligen vet han inte att jag lefver och finnes här. Nej, jag kan allt vara lugn, förtför han och gaf till ett hänskratt. Det är nu tio år sedan det där hände. Ja tio år, repeterade han mera eftertänksamt och trädde fram till ett stort slagsvärd, på hvars klinga ännu syntes några skarpa rostfläckar. Efter det han uppmärksamt betraktat svärdet några minuter tog han ned det och fortfor under det han långsamt vägde det i handen:

— Det var för detta svärd, som han, förstöraren af mina ljufvaste ungdomsdrömmar föll, och dessa fläckar äro efter hans blod. Förbannelse öfver honom där han ligger!

Med dessa ord slängde han det stora slagsvärdet häftigt utåt golfvat, hvilket han började att mäta med större steg än vanligt, allt under det han våldsamt gestikulerade med armarna och för sig själf stötte fram långa ramsor af stympade meningar. I ett sådant uppror hade ej hans sinne på åratat varit.

Manade kanske den omutlige Nemesis fram i hans själ bilderna af den förtviflade modren och det bittert gråtande barnet; såg han kanske sin dö-

ende rivals hotfulla blickar och klungo må hända ännu i hans öron denna hans sista, brutna mening:

— Det finnes en — — hämnande — — rättvisa. Förr — — eller — — senare — — skall — — den — — träffa — — dig!

— Jeremias Kloh kände hur hans pulsar begynte att slå häftigare och då han lade ena handen på sin panna, var denna feberhet. Han gick ej nu mera, han sprang som en galning omkring salen och det var samvetskvalens furier, som obarmhärtigt jagade honom så.

Härunder fick han ånyo syn på det stora slagsvärdet. Med ett rytande läte störtade han fram, grep detsamma och ilade bort till det ännu på glänt stående fönstret. Med en vild rörelse stötte han upp det till sin fulla bredd och höjde ena armen, synbarligen för att slunga vapnet, det synbara vittnet på hans brott, ned i Hjälmarens sorlande böljor. Väl ett par minuter höll han armen i denna ställning, men så småningom sjönk han allt djupare ned och slutligen släppte handen sitt tag omkring svärdfästet. Men vapnet föll icke ned i böljorna, utan bland de småbuskar, som växte utmed husets stenfot. Det föll ljudlöst under det de hemska påminnelser, som det uppammat i Jeremias själ, ännu höllo på att sönderslita densamma.

Men straxt efter det han förlorat detta minne ur sikte, började ett åtminstone skenbart lugn att dämpa de våldsamma anklagelserna.

— Nåja, du kan gärna ligga där så länge, mumlade han och strök med båda händerna öfver pannan, liksom för att jaga bort någon elak dröm. När Edmund kommer tillbaka skall han få hämta upp det. Hvilka barnsligheter, som i en hast fick makt med mig, utbrast han därpå och stängde omsorgsfullt fönstret. Ha, ha, ha, jag tror att jag börjar blifva blödig till sinnes. Hvad tjänar det till!

Det som en gång är gjordt kan nu inte ändras; de döda störa mig ej, de hvila nog lugnt hvar på sitt håll.

Han tystnade här för några minuter, men återknöt snart sin monolog:

— Jag har lust att gå upp för att se till hur min blifvande brud finner sig i sin ensamhet, men först den sedvanliga turen kring vallarne. Det kommer naturligtvis ej att hända något viktigt, ty då skulle nog posterna redan observerat det och varskott mig, men försiktighet skadar aldrig. En sammanrafsad hop slödder håller till på socknens allmänning har jag hört. Bah, skulle det där eländiga packet våga sig hit, så äro några skarpa skott tillräckliga för att jaga hela flocken tillbaka. Men, som sagdt, det skadar aldrig att vara försiktig.

*

*

*

För hvarje timma som gick till ända utan att något hördes af, som kunde gifva henne underrättelse om hur det gått med den lilla skinnpungen och dess innehåll, kände Öda hur hennes oro förbytte sig i den djupaste ängslan.

Och hvilka besynnerliga föreställningar plågade henne icke och höllo henne vaken under de nattliga timmar, då hon så innerligt väl behöft sofva för att få krafter!

Kanske skulle olyckan vara framme och vålla att hennes bön om räddning upphittades af någon bland hennes plågoandars kreatur? En våldsamt rysning skakade hennes lemmar vid tanken härpå.

Eller kanske att den lilla skinnpungen ej skulle finnas af någon, under hennes lifstid, utan först af ett kommande slägte, kanske efter seklers

En plågoande.

förlopp, komma i människohänder? Till hvilka gissningar skulle fyndet ej då gifva anledning!

Ju mera den unga flickan tänkte på denna sak, desto mera virrig började hon att känna sig. Tjogtals gånger om dagen gjorde hon sig det löftet att icke ägna en enda tanke däråt, men lika många gånger bröt hon också detta löfte. De dystra tankarne trängde med våld in på henne och hon var för svag att kunna stänga dem ute.

Det var just under det hon var som starkast fängslad af dem, som Jeremias Kloh, efter att hafva funnit allt godt och väl med afseende på jordvallarne och bevakningen därstädes, trädde in i jungfruburen.

Den unga flickan stod på sin vanliga plats vid fönstret och skådade nedåt så enträget som ville hon försöka att själf upptäcka den lilla skinnpungen. Och hur starkt hennes tanke fastträngde vid detta föremål, det bevisades till fyllest däraf att hon hvarken hörde när dörren öppnades eller när hennes plågoande tog ett par ganska tunga steg inåt rummet.

— Hvad är det nu manne, som sysselsätter hennes tankar så djupt, att hon ej hör mig? mumlade denne sakta för sig själf. Kanske hon tänker på Melchers pojke? ljud en röst i hans inre och kom honom att våldsamt rycka till på samma gång som ett anfall af hosta plötsligt kom öfver honom.

Nu ryckte den unga flickan våldsamt till och vände sig hastigt om.

— Gå, jag behöfver sofva, ty jag känner mig trött, utbrast hon utan att kunna göra sig reda för hur dessa ord kommo öfver hennes läppar.

— Åhå, ännu är det ej så långt gånget på aftonen, inföll Jeremias Kloh tämligen lugnt. Jag vill först tala med dig om två saker. För det för-

sta, hvar är nyckeln till den lilla porten här nere vid tornets fot?

Tack vare den omständigheten, att Minka förut anställt tvänne skarpa förhör med henne, angående denna sak, kunde Öda nu svara, utan att rodna:

— Det vet jag inte. Samma svar har jag två gånger gifvit Minka.

— Vet du inte? sporde Jeremias Kloh och spände sina skarpaste blickar i den unga flickans anlete.

Trots det våld hon gjorde på sig själf, var det nära att en rodnad förrådt henne. Med yttersta ansträngning lyckades det henne likväl att mota det förrådiska beviset och svara kallt som förut:

— Jag har sagdt, att jag inte vet det.

Hon hade knapt hunnit uttala sista ordet, förrän hon vara nära att falla ur sin roll vid den plötsliga tanken, att Jeremias Kloh kanske funnit den lilla skinnpungen och nu ville sätta henne på ett prof. Hon kände hur det började att susa för hennes öron, men just som hennes ångest nått sin höjdpunkt, räddades hon genom dessa ord från hennes plågoande:

— Jag litar ej på att Minka nog omsorgstullt undersökte rummet, utan jag vill själf göra det i morgon.

Det var nära att den unga flickan nu förrådt sig genom att uppgifva ett glädjerop. Hon lyckades dock hämma det innan det hann bryta fram öfver hennes läppar. Den suck af lättnad, som i stället smög öfver dem, kunde hon ej hålla tillbaka.

Lyckligtvis lade icke Jeremias Kloh märke till den, ty han skulle möjligtvis af den kunnat draga sina misstankar. I stället sade han:

— Har ditt sinne ännu mjuknat något, så att du funnit hur — .

— Hvad jag en gång sagt, det står jag fast vid, äfven om I skulle fullborda eder grymma hotelse, afbröt den unga flickan, som genast märkte hvarthän Jeremias Kloh syftade.

En blick af hat och ilska sköt nu fram ur dennes ögon och han stampade ursinnigt i golfvet.

— Ja, skrek han med sin hårdaste stämma, jag skall fullfölja hvad jag — —.

Ett häftigt buller i trappan afbröt här Jeremias Klohs mening. Dörren rycktes våldsamt upp och framför honom stod Edmund, alldeles dödsblek af förskräckelse.

Vid första åsynen af denna vidriga skurk hade den unga flickan sprungit fram till fönstret i hvars post hon konvulsiviskt grep tag med båda händerna under det hennes gestalt skälfdde som af de våldsammaste frossbrytningar.

Äfven Jeremias Kloh bleknade vid åsynen af Edmund och det var endast med yttersta möda som han kunde framstamma:

— Hvad har händt? Säg — — fort — —.

Sedan Edmund i korthet omtalat den misslyckade expeditionen till Sjölunda, framstönade han:

— Gården — — är — — är — — om — — rin — — gad — — af en — — stor — — beväp — — nad — — styrka — — och — —.

Han fortsatte icke då han såg hur Jeremias Kloh vacklade mot väggen. Några ögonblick förgingo utan att något ord talades, men så kvicknade Jeremias hastigt till. Ett par hemska eder banade sig väg öfver hans skälfvande läppar och utan att gifva sig tid att slå dörren i lås efter sig ilade han, följd af den af dödsångest skälfvande Edmund, utför den smala och krokiga torrtrappan.

Och Öda? Hon visste knappast till sig af glädje, ty hvad innebar ej för henne den under-

rättelsen, att plågonästet var omringadt af beväpnade skaror! Den lilla skinnpungen hade alltså blifvit funnen af någon, som uppådat folk till hennes räddning. Men hvem var *han*, eller kanske *hon*? Må hända skulle hon aldrig få veta detta.

De första fångarne. Försvarsanstalter.

Det var icke utan ängslan och oro som de i backstugan kvarvarande, mäster Hök, Nils, Måns och Sivard afvaktade Pers, »Allmänningens» och spejarens-bonddrängens återkomst. Och ju längre tiden skred fram utan att de syntes till, desto mera ökades naturligtvis dessa känslor. Slutligen kunde icke Måns hålla sig längre, utan sade:

— Det är väl bäst att någon af oss samlar ihop några karlar och begifver sig ut för att söka upp vännerna.

— Ja, kanske att det vore bäst, menade Nils.

— Hm — hm, tillkännagaf mäster Hök långsamt och liksom tvekan, jag vet inte riktigt hvad jag skall säga om det förslaget. Hvad är din mening, Sivard?

Den unge anföraren hade hittills icke yttrat många ord under det de öfriga pratat hit och dit. Det märktes tydligt att han hade sina tankar för sig själf. Men då han nu direkt uppmanades att komma fram med dem, yttrade han äfven oförbehållsamt:

— Min mening är, att vi ej röra oss ur fläcken. Om jag känner våra tre vänner rätt, så reda de sig nog ensamma. Dessutom kunde ju hända att de nytskickade gå förbi dem de skulle söka upp, eller också falla i något bakhåll, ty man kan

ej så noga veta om inte den listige Jeremias Kloh fått nys om vårt förehafvande och i hemlighet bereda oss samma varma anrättning, som vi tillagat åt dem. Därtill kommer också den omständigheten, att vi ej hafva råd att göra oss af med flera, om — —.

— Sivard har fullkomligt rätt, jag instämmer i hans åsikter, afbröt nu mäster Hök, som ej kunde hålla sig längre. Jag har nog — —.

— Tyst! Jag tyckte mig höra ett prassel här ute, afbröt Sivard, hvilken tagit plats vid dörröppningen och alltså bäst kunde höra hvad som försiggick där ute.

Han hade nätt och jämt hunnit hviska fram det sista ordet i meningen, då en karlstämman försiktigt yttrade utifrån:

— Äro ni ännu kvar därinne?

— Ja, svarade Måns, som genast känt igen Pers röst.

Några minuter därefter befunno sig Per, »Allmänningen» och spejaren-bonddrängen inne i backstugan.

— Se här, utbrast den förstnämde och visade på de tre fångarne. Här är *vårt* rof. Den skurken Edmund fick intet han, men han lyckades tyvärr att komma undan med lifvet, jämte en annan lika stor skurk som han.

— För tillfället ja, mumlade Sivard för sig själf, och han tillade därpå högt. Fins här något starkt rep mån' tro?

De tre fångarne, hvilka trodde att de genast skulle hängas, började att i ömklig ton tiggas om sina lif under bedyrande, att de tjänat Jeremias Kloh blott af fruktan för hans hämd.

— Håll inne med edert ömkliga prat, snäste Sivard till. Både jag och andra veta att I ären lika stora skurkar som Jeremias Kloh och Edmund.

För tillfället skolen I endast bindas säkert. När vi fått in plågonästet, får allmänheten fälla domen öfver eder.

— Och att den kommer att blifva, som en aning redan sagt eder, det är tämligen säkert, menade »Allmänningen», under det han framtog träne bastanta rep. Hvar och en fånge bands för sig själf, hvarefter de plaserades på så stort afstånd från hvarandra, att den ena icke skulle kunna hjälpa den andra, ifall tanken på flykt uppstode i deras hjärnor.

Under tiden som expeditionen till Sjölunda varat hade väderleken plötsligt undergått en ej oväsentlig förändring. Vinden hade gått öfver och en frisk kåre börjat att så småningom dela de tunga molnmassorna, så att mörkret efter hand lättade något. Det var dock fortfarande så pass mycket skymmande, att det ganska väl kunde dölja de anfallandes rörelser, om dessa utfördes med någorlunda försiktighet.

Efter ännu en stunds ängslig väntan erhöll den unge anföraren, Sivard, den önskade upplysningen att hans män nu hunnit samla sig på de bestämda platserna, och att en trupp om tjugu man hade fattat stånd endast några famnar ifrån backstugan för att understödja Sivards anfall mot den lilla tornporten.

När de sammansvurne skiljdes åt efter sammankomsten i Glanshammars krog hade några af dem ströfvat igenom socknens ganska vidsträckta allmänning för att söka leta upp så många deltagare som möjligt. Och så stor och allmän var förbittringen mot Jeremias Kloh och hans tjänstear, att det trettioal som anträffades, nästan med stormande glädje slöt sig till de andra för att utkräva en fruktansvärd hämd på trakstens plågoande. Och under den långsamma marschen ned

mot Skäfvesund slöto sig massor af yngre och äldre karlar, alla mer eller mindre beväpnade, till tåget. Det största antalet deltagare lämnades vid detta tillfälle af byarne Sörberga, Nytinge, Tarsta, Hälla, Skölf och Tista, hvilka på sednare tiden varit mest utsatta för Jeremias Klohs utpressningar och våldsamheter. Till slut uppgick denna i hast så godt som hopkrafade befrielsehär till omkring ett hundra och femtio man. Och alla dessa, utan ett enda undantag, glödde af ett oemotståndligt begär att utkräfva en blodig hämd på sina förtryckare.

*

*

*

Jeremias Kloh och hans trotjänare stannade i den förut nämnda stora salen. Den förr så högmådige och spotska plågoanden hade bokstafligen, såsom det heter, utseende af en trasa, och då han gick vacklade kroppen hit och dit liksom under inflytelsen af ett bastant rus. Ögonen skådade glåmigt och oroligt på hvarje mötande föremål och tidt och ofta skakades kroppen som af den hättigaste frossa.

Han företedde i detta nu en den ömkligaste bild af den usla feghet, som bröstas sig då intet allvarligt motstånd kan väntas.

Och ej stort bättre var det med Edmund, ty han visste granneligen med sig själf, att den illgärning, för hvilken hans husbonde kunde få lida, också kunde läggas honom till last, mången gång i ännu högre grad. Och därför ängslades han och darrade lika mycket som Jeremias Kloh.

Omsider bröt den senare den pinsamma tystnaden med dessa ord, i hvilka dock kunde spåras en viss förhoppning:

— Kanske att du i ditt upprörda tillstånd i följd af motgången vid Sjolunda sett mera, än som öfverensstämde med verkligheten?

Men det hoppets halmstrå, om hvilket Jeremias Kloh så begärligt gripit, brast genast då Edmund, som nu återvunnit någorlunda beherskning, svarade:

— I förmodar att jag sett i syne, hör jag. Nej, nej; jag var allt så vaken och uppmärksam som någonsin. Att jag förlorade de tre pojkarne, och att ingenting fanns att taga i Pers källare, det oroade eller grämde mig ej det ringaste. Först när jag landade här vid jordgången blef det klart för mig hvad som förestod oss. Till all lycka blefvo hvarken jag eller båten upptäckta, och det förundrar mig på det högsta, ty blott några alnar ifrån landningsstället hörde jag ljudet af två samtalande personer och — —.

— Hvad hade de att säga? afbröt Jeremias Kloh häftigt och gjorde en våldsamt ansträngning för att något räta ut sin betydligt hopsjunkna gestalt, hvilket äfven lyckades honom till en viss grad. Dölj ingenting, det råder jag dig till.

Utän att låtsas något om hotet i den sista meningen svarade Edmund:

— De talade om att de satte största lit till sin unga anförare, ja de sade verkligen *unge*, och hoppades att han skulle föra dem till seger — —.

— Nämde de ej denne anförares namn? afbröt åter Jeremias och nu häftigare än förra gången.

— Jo, de gjorde så.

— Nå, hvarför säger du ej då hvad han heter? röt Jeremias Kloh, som i följd af det motstånd, han trodde sig möta från sin tjänares sida, började komma i sitt gamla esse igen. Eller kanske att du blifvit en förrädare, skrek han ännu mera vred-

gad och förde handen till den i läderbältet instuckna dolken, hvilken fordom tillhört en polsk jesuit.

— Låt den där sitta där den sitter ännu så länge, uppmanade Edmund, som blef lugnare ju mera ilskan vann på husbonden. Det torde kanske icke dröja så länge innan den behöfver användas mot *fiender*. Anförarens namn var Sivard, det var det enda som jag hörde, ty jag vågade ej stanna kvar längre af fruktan för att blifva upptäckt.

— Sivard röt Jeremias Kloh till med hela styrkan af sin röst. Sivard! Så heter ju gamla Melchers pojke?

— Ja, nog gör han det, svarade Edmund till utseendet helt likgiltig, men om de menade just honom, det vet jag inte. Det finnes ju för resten mer än en, som här det där namnet här i trakten.

Jeremias Kloh teg en ganska god stund. Därpå yttrade han med samma hårda stämma som han alltid brukade använda då han utdelade sina befallningar:

— Kalla genast ihop folket gruppvis och utdela vapen åt dem. Här, fortfor han och pekade på salens väggar, här finnes, som du ser, öfverflöd på den varan. Dela ut allesammans om så skulle behöfvas.

Då Edmund skyndat ut för att verkställa sin husbondes befallningar, gick denna med ovanligt lifliga och spänstiga steg fram till det fönster, där han för ej så länge sedan stått, öppnade det ånyo och lutade sig med nästan halfva kroppen ut genom detsamma.

— I någon af de där buskarne ligger det gamla slagsvärdet, mumlade han. Jag vill hämta upp det och begagna det i den strid, som antagligen kommer att äga rum ganska snart. Mer än en gång har det gifvit seger åt mig; måtte det göra så äfven nu!

En stund därefter sågs Jeremias Kloh ligga på knä bland de utmed stenfoten växande småbuskarna och på det ifrigaste söka efter det stora slagsvärdet, allt under det han framumlade långa osammanhängande och ofta afbrutna meningar.

Slutligen kröntes hans letande med framgång och då han med vapnet i ena handen gick att inspektera sina talrikt utsatta vaktposter, spelade ett nära nog triumferande löje kring hans läppar.

Han trodde verkligen på fullt allvar, att detta svärd skulle bringa honom den seger, hvilken allena kunde rädda honom från en smärtsam och skymflig död. Och detta oaktadt det var nedsudladt af så mycket oskyldigt blod.

"Kungen!" Grefvinnan.

Det okända sällskapet i Melchers lilla stuga hade låtit sig den enkla måltiden väl smaka och isynnerhet hade den stränge herren ätit med särdeles god aptit, samt druckit ur en hel stänka öl.

Melchers förundran öfver att de andra städse visade honom en så stor vördnad utan att likväl någon enda gång nämna hans namn, blef icke härlig löst hur mycket han än bespetsade sig därpå. Detta förargade honom slutligen ej så litet, ty han ansåg att det icke vore mera än rätt, att han till gengäld för sin uppoffring finge kännedom om hvilka de personer voro, som han ryckt undan en ögonskenlig död.

Efter måltidens slut blef det frågan om hur natten skulle tillbringas och nu kom gamle Melcher i en svårare knipa, än han kunde påminna sig någonsin förut hafva varit. Hvad tjänarne anbelangade, så brydde han sig ej det ringaste om dem, men de andra tre, den stränge och förnäme, den martialiske, som också hade ett förnämt sätt, samt den sorgbundna kvinnan och hennes tjänarinna, hvar skulle han väl göra af dem?

Den stränge herren, som ofta haft sina blickar fästade på den gamle fiskaren, yttrade slutligen under det Melcher stod vid dörren och eftertänksamt ref sig bakom än det ena, än det andra örat,

liksom trodde han att dessa ifriga rörelser skulle hafva förmågan att gifva honom något godt uppslag:

— Du är bekymrad min gode man, och jag gissar till att det är öfver det tränga utrymmet, som du har att bjuda oss på. Men, fortfar han och vinkade den gamla fiskaren till sig, samt lade vänligt sin ena hand på hans axel, oroa dig inte för det du. Laga bara så att grefvinnan där kan få ligga någorlunda bra, så bry vi oss inte om hur det går med oss. Vi karlar, äro vana vid lifvet i fält, och där får man minsann ofta hålla till godo med blotta marken som säng och en hård sten som hufvudgård.

— Men, utbrast grefvinnan ifrigt, det går san- nerligen inte an!

— Hvarför går det inte an? sporde den stränge under det ett leende krusade hans läppar. Det tillhör ju en sann riddersman att vara artig mot det kvinliga könet, och jag vågar bestämdt påstå mig tillhöra detta slag af riddare.

Grevinnan hade mer än en gång skiftat färg och de sinnesrörelser, som i dessa ögonblick beherskade henne, gjorde att hon helt och hållet glömde den roll hon skulle spela, utan att tänka sig för utbrast hon sålunda:

— Skulle jag, en undersåte, intaga en bädd, som eders majestät — —.

Här, men för sent, fann hon att hon begått en dumhet, som hon kanske skulle få dyrt ångra.

Vid ordet »majestät» ryggade den gamle fiskaren nästan förskräckt tillbaka och han visste knappast med sig själf att han störtade på knä och dar- rande skrek fram ordet:

— Kungen!

Karl IX, ty det var han, som trots sin höga ålder ändå icke ryggade tillbaka för att okänd göra sina resor land och rike omkring i akt och mening

att lära känna det egentliga folkets verkliga behof för att därefter vidtaga nödiga reformer, rynkade för några sekunder ögonbrynen och sände den stackars grefvinnan en hvass blick. Men då han i ett nu såg den gamle fiskaren ligga framför sina fötter liksom ville han bedja om förlåtelse för den oförsiktiga kvinnan, samt förnam hans om en tydlig glädje vittnande utrop, mildrades genast de stränga dragen. Ögonbrynen återtogo sin släta form och hvassheten i blickarne försvann då han utbrast:

— Nå ja, ingen egentlig skada är ju skedd. Det var ju er ifver om mitt välbefinnande, som gjorde er glömsk af mina befallningar och den där lilla händelsen är nu glömd, dock endast med det uttryckliga vilkoret att I begagnen den enkla bädd, som fiskaren kan tillreda åt eder, slutade han leende, men fortfor, vänd till Melcher, och utan att fästa sig vid grefvinnans underdåniga tacksägelser. Du vet nu hvem jag är och jag förbjuder dig strängeligen att omtala det, hvilken person det än vara månde, med mindre du har min tillåtelse, eller om andra tvingande omständigheter skulle så fordra. Skynda dig nu att göra i ordning bädden åt grefvinnan, ty hon synes mig ganska medtagen af den svåra resan.

Det hade förflutit många år sedan den gamla fiskaren var så kvick i vändningarna som nu. Bäd-den var snart i ordning och det höga herrskapet lämnadt ensamt.

Melcher gjorde icke ens det ringaste försök att sofva. Kung Karl befann sig ju inne i hans tarfliga koja. Han hade ju räddat honom ur sjönöd, skulle han icke då äfven vaka öfver att ingen finge störa hans sömn!

På morgonsidan tog likväl naturen ut sin rätt, och lutad mot ett invid dörren stående träd in-

slumrade han. Hur länge han sofvit, visste han ej, men plötsligt blef han väckt däraf att en hand grep honom i nacken och skakade honom rätt eftertryckligt på samma gång som en befallande stämma skrek i hans öra:

— Vakna genast! Kungen vill tala med dig!

Melcher igenkände den martialiske och var genast på benen, gnuggande sig en kort stund i ögonen för att icke behöfva se alltför sömning ut och trädde därefter under de djupaste bugningar hans af ålder styfva rygg förmådde åstadkomma.

Endast kungen och grefvinnan befunno sig nu inne i stugan. Melcher hade knappt hunnit träda öfver den låga tröskeln då kung Karl utbrast:

— Stäng dörren väl, vi vilja tala med dig ensam.

Sedan detta var gjordt, fortfor kungen under det hans röst fick en skarpare ton:

— Du yttrade i går afton din glädje öfver att en person, som du benämde Jeremias Kloh, icke hade fått kännedom om att du ägde mera öl. Hvad är det för en person, och hvad vet du om honom?

Nu fick, skall man tro, den gamle fiskaren riktigt mål i munnen, ty själfvaste kungen hade ju befallt honom att säga hvad han visste, och då kunde ingen mänsklig makt förmå honom att sticka under stolen med någonting. Hela Jeremias Klohs syndaregister vecklades upp och det i så mustiga ordalag, att Karl IX, som ej håller skrädde på orden när det behöfdes, fick en alldeles klar bild af traktens afskydde plågoande. Den gamle fiskaren slutade med dessa ord:

— Mest synd är det likväl om den unga och vackra flickan, som han utgifver för att vara dotter till honom och den han håller innestängd alldeles som en fånge. Men det finnes i hela trakten,

ingen enda, som tror att hon är den skurkens dotter och allra minst tror Glanshammarspresten det.

— Flickan! nästan skrek grefvinnan till under det hennes kropp våldsamt skälfde. Hur gammal kan hon vara?

— Så där omkring aderton år.

— Vet du hvad hon heter?

— Öda har man sagt, men om det är hennes rätta namn, det vet jag inte.

Öfver grefvinnans läppar banade sig ett lätt anskri och hennes förut bleka ansikte fick nära nog dödens färg. Efter några minuters tystnad bad hon Melcher att beskrifva Jeremias Klohs utseende så godt han kunde. Detta gjorde han äfven och hann knappast sluta, förrän grefvinnan vände sig till kung Karl med ett:

— Det är han, så mycket hör jag tydligt på beskrifningen.

— Hör på, min gode man, yttrade kungen efter några minuters tystnad, du skall vara oss följaktig och visa oss vägarne här i trakten, isynnerhet fram till Skäfvesund, där er plågoande, som du kallar honom, har sin bostad. Men angående denna sak måste du iakttaga samma obrottsliga tystnad som i fråga om hvem jag är. Icke ens det sällskap, jag för med mig, får veta hvad som här talats oss emellan. Har du förstått?

— Ja, herre konung, svarade gubben Melcher och lade båda händerna öfver det häftigt klappande hjärtat. Icke ens pinbänkens alla kval skulle kunna förmå mig att yppa det, som jag är förbjuden att omtala.

När den gamle fiskaren strax därefter trädde ut i det fria mumlade han för sig själf:

En plågoande.

— Ja, det är sannt, att Herrans vägar äro underliga. I stället för att resa till Glanshammarskrogen, får jag göra kungen sällskap och det är något bättre upp, det. Jag tror att många skulle slicka sig om munnen så framt de finge detta erbjudande. Hoppas pojken min mår bra, och att jag snart får träffa honom!

Den ödesdigra dolken. I torntrappan.

Den glädje, som, så att säga, inkräktat Ödas hela väsende vid underrättelsen om att plågonästatet var omringadt af en allmogeskara, gaf likväl den unga flickan ämne till rätt allvarsamma betraktelser.

Hvad skulle det till exempel båta henne om här komme att utkämpas en strid på lif och död, så framt hon själf ej blefve befriad ur den hemska fångenskapen. Följden skulle naturligtvis endast blifva den, att hennes fjättrar så mycket hårdare tilldrogos och hon kanske tvingas att tillbringa långa år i denna graf.

Hon ryste vid tanken härfpå och mekaniskt började hon se sig om efter ett vapen till själf-försvar.

Hvad var det manne, som glimmade där borta under sängen? Det såg så underligt ut? Nästan med häfvande hjärta nalkades den unga flickan det mystiska föremålet. Hon böjde sig först sakta framåt, så blefvo hennes rörelser mera snabba och smidiga och kinderna glödde af en högre färg, då hon äntligen upptäckte hvad det var för en liten tingest, som så oförmodadt satt hela hennes inre i ett så märkvärdigt uppror. En tiger skulle ej mera snabbt kunnat störta öfver sitt rof, än den unga flickan kastade sig ned på golfvet, trädde handen

under sängen och drog fram en liten dolk, hvars elfbenesskaft bestod af en Kristusbild, fastnaglad vid ett kors.

Till en början trodde ej Öda sina ögon. Hon måste träda fram till fönstret för att närmare kunna öfvertyga sig om att det hela ej var någon synvilla, och hon såg nu tydligt ej allenast den lilla, fina dolkens mäterligt arbetade skaft, utan äfven den smala, skarpa klingan med sin nålhvassa spets. Det hela var ett litet mästerverk, som man ovilkorligen måste beundra på samma gång som man måste rysa när man tänkte på dess ändamål. Och den helgade Kristusbilden därpå? Bilden af Honom, som ville friden och som alltid predikade fridens härliga evangelium, på skaftet till ett mordverktyg, var det icke ett det gräsligaste hån mot allt heligt man kunde finna?

En rysning genomlådé också den unga flickans gestalt och det såg några ögonblick verkligen ut som om hon ämnade slunga ut dolken genom fönstret.

— Nej, mumlade hon istället för sig själf och gick bort ifrån fönstret liksom för att därigenom undvika frestelsen, jag vill behålla honom. Det ser ut som försynen velat skicka mig den till räddning och Herren vet om jag inte kan behöfva den förr än jag anar. Ah, nu kommer jag ihåg att jag sett den ett par gånger förut. Ja, det är densamma som Minka haft. Hon har ju, efter hvad jag hört berättas, varit i ett kloster medan konung Johan regerade och i sådana nästen är ju dolken så godt som oundgänglig. Jag har — — men, tyst, någon går i trappan! Om det skulle vara — —

Utan att fullborda meningen gömde hon omsorgsfullt det lilla vapnet i barmen och lyssnade med hämmad andedrägt.

Stegen blefvo allt snabbare och inom några ögonblick kom hennes fångvakterska inrusande och började utan att säga ett enda ord till Öda, samt under det hennes bröst flämtade och pustade som en i gång varande ångmaskin, att snoka omkring i alla vinklar och vrår. Den unga flickan hade genast klart för sig hvad Minka sökte efter och trots det allvarsamma i hennes belägenhet kunde hon likväl ej underlåta att säga den gamla kvinnan några stickord.

-- Hvad är det som du så ifrigt söker efter, Minka? sporde hon därför hastigt. Är det kanske efter nyckeln?

— Den gamla kvinnan tycktes ej uppfatta Ödas fråga. Hon teg alltjämt, men pustade, om möjligt, ännu tyngre under det hon på händer och fötter kröp omkring mellan vrårna och körde in halfva kroppen under sängen medan hon med sina magra, klolika fingrar kraftrade omkring åt alla sidor.

Då hon slutligen fann att allt hennes sökande var fåfångt, reste hon sig våldsamt upp, spände sina skarpaste blikar i den unga flickans ansikte och bokstafligen *hväste* fram dessa ord:

— Nej, du huggormars afföda, du eländiga dotter till en finsk häxa, jag söker ej någon nyckel, men, fortsatte hon och tog ett par steg närmare den bleknande flickan, samt lade stark tonvikt på de följande orden, *jag har tappat en dolk här och det är den jag sökt efter. Hade jag funnit den, skulle jag stött den i ditt hjärta.*

En dödlig blekhet hade med ens bredt sig öfver den unga flickans kinder, och utan att tänka sig för tryckte hon båda händerna mot barmen.

I samma ögonblick som Öda utförde denna rörelse störtade Minka fram under det hon vildt skrek:

— Du har den hos dig. Gif hit den, annars sliter jag dig i småbitar!

Öda märkte nu till fullo, att det icke var lönt att förstålla sig. Men hon var också fast besluten att försvara sig till det yttersta och att sälja sitt lif så dyrt som möjligt. För den skull ryckte hon fram dolken under det hon så lugnt som de för handen varande omständigheterna medgäfvode sade:

— Jag låter ej döda mig utan motstånd och det kan måhända blifva svårare än du anar.

Den iskalla beslutsamhet, som i dessa fruktansvärda ögonblick stod att läsa i den unga flickans alla drag, gjorde att Minka i förstone drog sig ett par steg tillbaka. Hon såg tydligt att Öda skulle göra allvar af sin hotelse att möta våld med våld och hon beslöt för den skull att slå öfver på listens område. Därför sade hon under det hon ovanligt hastigt lyckades förstålla sitt ansikte och gifva det en prägel af inställsamhet:

— Jag hade visst inte någon elak mening, fastän mina ord kanske föllo så. Ser du, jag var uppretad mot mig själf därför att jag varit så slarfvig, och du vet själf, att i ett sådant tillstånd uttalar man ganska ofta ord, med hvilka man alls inte har någon mening, åtminstone ej en sådan som den låter. Dolken är för mig ett kärt minne, som jag ej vill förlora. Återgif mig den och jag skall genast lämna dig i fred.

Nästan hvilken annan kvinna som hälst skulle kanske vilseledts af de hala orden och den smilande minen, men Öda hade känt den gamla, inbitna kvinnan så pass länge att hon tillfyllest nu genomskådade henne. Raskt och bestämdt sade hon för den skull:

— Nej jag lämnar ej dolken ifrån mig, åtminstone ej med godo.

— Men den kan ju ej vara dig till någon nytta, utbrast Minka under det hon synbarligen kämpade en svår kamp för att ännu några ögonblick hålla ilskan tillbaka.

— Jo det kan den, svarade Öda kort och bestämdt.

— Till hvilken nytta då? sporde Minka med en röst, som var nära att stocka sig i halsen.

— Med den kan jag försvara mitt lif både mot dig och andra.

Dessa långsamt och säkert utsagda ord öfvertygade ändtligen Minka om att hon ej skulle kunna vinna sitt mål på öfvertalningens väg. Hon återtog därför sin naturliga furiegestalt, ryckte hastigt till sig en af de ganska tunga stolarne och störtade med den upplyftad öfver sitt hufvud, blind mot den unga flickan.

Anfallet hann dock icke utföras skyndsammare, än att Öda fick tid att draga sig mot dörren. I detsamma såg hon den tunga stolen öfver sitt hufvud och kastade sig blixtnabbt åt sidan. Slaget var så våldsamt, att ett par af de ganska tjocka stolsbenen splittrades mot ena dörrposten. Detta gjorde också att Minka förlorade balansen och föll framstupa på dolkspetsen. Ett ånskri och hon rullade med dolken fastsittande i venstra bröstet, strax ofvanför hjärtat handlöst utför den branta trappan.

Full af ångest och förfäran rusade den unga flickan efter, ej i afsikt att söka rädda den sårade, utan för att komma undan.

Hon hade lyckligt och väl hunnit till mynningen af den lilla sidogång, som ledde till den stora salen, när dörren till densamma öppnades och Jeremias Kloh och Edmund, beväpnade ända till tänderna, störtade ut i gången.

Tack vare den starka skymning, som låg öfver just denna del af trappan, kunde den unga fic-

kan hastigt gömna sig i en närbelägen nisch. Just då hörde hon hur Minkas tunga kropp kom nedrullande, samt Jeremias och Edmund gifva till ett skri, mera af raseri än af förskräckelse.

— Det är bestämdt Öda, som gjort detta, ty inte vill jag tro att Minka själf har burit hand på sig, skrek Jeremias. Skynda dig upp och bemärkta dig flickan så att hon ej i något anfall af vamsinne kastar sig ut genom fönstret.

Edmund måste upp, men blef snart åter synlig och redan på öfversta trappsteget ropade han:

— Flickan är ej där uppe och fönstret är stängdt med hakarne på.

— Då måste hon finnas här i närheten, menade Jeremias Kloh. Vi måste undersöka hvarenda vrå, ty skulle hon komma unndan, är det slut med oss.

Man kan lätt föreställa sig de känslor, som nu genomströmmade den unga flickan, där hon stod inpressad i nischen på icke stort mera än fyra alnars afstånd ifrån sina hätska fiender. Den förfärliga belägenheten nästan isade hennes blod, så att hon, lik en stenbild, ej kunde göra den minsta rörelse. Och detta räddade henne, åtminstone för tillfället.

En annan gynsam omständighet var att Jeremias och Edmund började sina undersökningar i den gång, som lopp förbi stora salen.

De hade hunnit ungefär till gångens halfva längd, när Öda spratt till vid det hon plötsligt hörde ett rasslande buller nedifrån och därjämte förnam ljudet af undertryckta röster.

— Det är tornporten, som rasslar, tänkte hon. Mina räddare komma.

Blixtnabbt störtade hon ut ur nischen och tog vägen mot trappan, men där stannade hon som förstenad, då hon plötsligt stod midt emot sina

plågoandar, hvilka också hört det rasslande ljudet och vände tillbaka. Tvänne rop skallade samtidigt, ett belåtenhetens från Jeremias Klohs läppar och ett förtviflans från Ödas.

På dessa tvänne rop svarade strax en ungdomlig, klangfull stämma nedifrån:

— Hitåt gossar! Där uppe stå våra plågoandar! Ingen nåd för dessa skurkar!

Jeremias Kloh svarade straxt genom att ropa inåt den öppnade salen, där han ställt upp ungefär hälften af sin besättning:

— Nu är packet här. Hugg ned hvar enda en, som gör motstånd. Vräk ut dem genast?

Och mellan dessa två skaror, hvilka snart skulle sammandrabba i den smala gången, befann sig Öda. Det var ej håller underligt att hon förlorade sansen vid tanken på de gräsliga scener, som här skulle uppföras.

På befallning af Jeremias Kloh fördes både hon och den döende Minka in i stora salen, där de nedlades på hvar sin bänk i den bortersta ändan.

Karl IX och bönderna. På backslutningen.

Karl IX:s förut så starka hälsa hade från början af detta år (1609) börjat att allt mer och mer försvagas. Därtill bidrog väl också i ej så ringa grad de ibland ganska äfventyrliga resor, som han företog både till lands och vatten. Af kung Göstas söner var han onekligen den mest härdade och liknade däruti fadren, men äfven den starkaste hälsa, ja vore det till och med en så kallad berghälsa, måste så småningom brytas af ofta upprepade ansträngningar. Och sådana hade han äfven att genomgå på det andliga området: först stridigheterna under den äldste brodrens, Erik XIV:s nära nog vanvettiga regeringsår, så tvisterna både i socialt och religiöst hänseende med den andre brodren Johan III, och slutligen den hårda kampen mot brorsonen Sigismund. Därjämte yppade sig under hans egen regeringstid våldsamma slitningar mellan rikets olika stånd, af hvilka det mäktiga »ridderskapet och adeln» åsamkade honom otaligt många sömnlösa nätter.

Detta stånd, mäktigt i följd af sin rikedom, sträfvade alltid efter att »ligga öfver» och tog sig mången gång en utmanande både ton och hållning mot själfva majestätet.

Sådant kunde ej Karl IX, som också ärft mycket af fadrens härsklystnad, ty gamle kung

Gösta besatt denna egenskap i mycket hög grad, tåla i längden, och då han slutligen insåg, att han icke skulle komma att afgå med seger, ägnade han i stället sina krafter åt att hjälpa upp ställningen för bondeståndet, hvilket under denna tid var så godt som slafviskt beroende af adeln. Denna hänade öppet monarkens tillvägagående och gaf honom på spe öknamnet »bondekonung».

Långt ifrån att harmas öfver denna benämning, satte Karl IX en ära uti att kallas så, ty med sin klara blick insåg han att det föraktade bondeståndet ändå till slut skulle afgå med seger, alldenstund det utgjorde, och i alla länder utgör ett rikets egentliga och fasta kärna.

Så ofta han kunde göra sig ledig från regeringsbekymmer begaf han sig därför ut på resor för att undersöka de jordbrukande klassernas ställning, mottaga deras klagomål och afhjälpa desamma om de voro berättigade.

Det finnes icke heller någon konung, till hvilken den svenska allmogen står i så stor tacksamhetskuld som till Karl IX och håller ingen, som åtnjutit detta stånds hängifvenhet och oskrymtade vördnad som han.

Den resa, som han nu befann sig på, hade han, trots det att han icke mätte riktigt bra, företagit emedan det kommit till hans kännedom att vissa höge herrar i Örebrotrakten spelade storkaxar på ett mycket brutalt sätt och rent af förtryckte samt våldförde sig på bönderna och de fattigare, arbetande klasserna.

Det var därför med en viss tillfredsställelse som han åhörde skildringen af Jeremias Klohs fula bedrifter. Väl hade kanske den gamla fiskaren öfverdrifvit något i sin berättelse tänkte han, men en bondplågåre af första rangen måtte ändock Skäfvessundsmagnaten vara, och detta var alldeles

tillräckligt för kung Karl att gripa i med hårdhandskarne.

I Eskilstuna, där han uppehöll sig några dagar, hade han träffat tillsammans med grefvinnan, den han väl kände från sitt härnadståg till Finland och af henne i förtroende fått veta orsaken till hennes resa. Hon hade, såsom vi veta, följt honom eftersom hon just hade staden Örebro till sitt närmaste mål.

Det var bestämdt att kungen skulle lämna Essön vid middagstiden, men en hastigt påkommen opasslighet gjorde att han måste stanna kvar ännu några timmar och det var ganska långt lidet på eftarmiddagen då gubben Melcher ändtligen kunde sätta sina ovanliga gäster öfver det smala Essundet, på hvars norra strand ett tillräckligt antal uppbådade hästar väntade.

Opassligheten var nu fullt öfver och kung Karl i följd däraf vid ett ganska godt humör. Färden ställdes genast i sakta skridt rakt fram till Skäfvesund.

* * *

Den martialiske hade mer än en gång försökt att locka ur gubben Melcher hvad det var som kungen så enträget ville honom, men den gamle fiskaren endast skakade på hufvudet. Slutligen började den noble herren att blifva rätt efterhängsen, ja till och med envis och yttrade:

— Du är till för att lyda, hör du det!

Det högdragna i dessa ord stack den gamle fiskaren och han svarade ganska snäft:

— Ja, det är just det jag gör. Jag lyder hvad min konung befallt mig.

Med dessa ord vände han helt tvärt den mar-

tialiske och ganska snopne herren ryggen och gick sina färde.

På backslutningen ned mot sjön, straxt söder om Skäfvesund, stod backstugusittaren Märten och kikade envist ut mot Bykhäll och Hven, liksom väntade han att få syn på något märkvärdigt. Han var så försjunken i sitt kikande, att han icke märkte hur ett större sällskap till häst nalkades.

Den ena af ryttaren, det var kung Karl, red genast fram till honom och sporde:

— Hvad tittar du så stint efter gubbe?

Märten hojade till och ryckte i hast den träsiga lufvan från hjässan. Och då han i detsamma varseblef gubben Melcher, som tittade fram bakom kungens häst, sade han under det han pekade bort mot Skäfvesund och hans läppar drogo sig till ett bredt grin:

— Ah, jag väntar bara på att snart få se vargarne komma ut ur sin håla och — —.

Melcher, som genast förstod hvad Märten syftade på, sände konungen en innehållsrik blick och sporde:

— Har det nu brustit löst!

— Jo—o du, kan allt vara säker därpå, utbrast Märten och strök ur pannan den nedfallande luggen. Jag har nyligen kommit därifrån. Hade jag inte så många år på nacken, åttio stycken i nästa månad, så skulle jag allt blandat mig med i den där leken, som torde komma att bli dyr nog för Jeremias Kloh och hans vindögde trotjänare. Men, slutade den gamle backstugusittaren och krängde hufvudet åter tillbaka på sin plats, pojken din skall nog hålla honom varm mig förutan, och — —.

— Pojken min, afbröt den gamla fiskaren och grep ifrigt Märten i armen, är han med där och har du träffat honom?

— *Om han är med*, svarade Märten och skratade. Jaså du vet inte om det du. Nej, det har

nog inte varit tillfälle att skicka något bud ut till Essön, kan jag tro. Nå, då vill jag berätta för dig att det just är Sivard, din hurtige pojke, som är anförare för den rättvisa leken. Och »Allmänningen», du vet han som ledigt tar en fullvuxen karl på rak arm och inte är rädd att slåss mot tio stycken om det skulle gälla, är också med. Och själfvaste mäster Hök gaf tusan sin krog och följde de öfriga. Minst ett hundra och femtio man stå nu där borta och hafva gifvit sig hin håkan på, att inte ge tappt. Och om de lyckas att få vår plågoande och hans tjänare i sitt våld, så skola de genast skrifva till kungen och bedja honom döma dem till döden. Ja, så hörde jag för ett par timmar sedan pojken din säga.

Under det Mårten så pratade hade kung Karl suttit på sin springare lika orörlig som en stenbild. Endast hans blickar följde med ett lifligt uttryck växlingarne i den åttioåriges ansikte och hans örhinnor voro till det yttersta spända, på det att ej ett enda ord af hvad som sades skulle gå förloradt.

Då talet ändtligen var slut, tycktes kung Karl få liksom ett nytt lif.

— Fort dit bort, ropade han ifrigt. Kanske att vi kunna hindra att för mycket blod utgutes om vi skynda på och om det — —.

Ett par skarpa blixtar, en lätt, hvitgrå rök och litet därefter ett par häftiga knallar gjorde att kungen ej fick uttala sin mening.

— Se så, nu hafva de Gud ske lof börjat, skrek Mårten och svängde lufvan kring sitt hufvud. Jo jo, pojken din är minsann inte god att ta's med, det märker jag. Nej nu står jag inte längre här och kikar efter om vargen skall rymma undan sjöledes, nu har jag lust att med egna ögon se hur dd fånga honom på landbacken!

Och under det ryttarskaran något fortare än tillförene styrde kosan mot Skäfvesund, där de smattrande ljuden blefvo allt tätare, ett bevis på att striden icke allenast var börjad, utan äfven tilltog minut efter minut, skyndade de båda gubbarne Melcher och Märten till fots samma väg, och trots deras ålder höllo de ut med en ovanlig seghet och kraft.

Det skulle också bli ett skådespel, värdt att skådas af hvem som helst.

Hvar är tornnyckeln? "Hitåt, gossar"!

Sedan den unge anföraren, hvilken allaredan började att, såsom det heter, blifva »varm i kläderna» på uppmaning af mästern Hök lämnat kvar en man för att bevaka fångarne, så att de ej skulle kunna lösgöra sig, i hvilket fall de naturligtvis skyndat att underrätta Jeremias Kloh om det tillämnade anfallet, begaf han sig på omvägar fram mot den lilla torndörren. Han följdes hack i häl af mästern Hök och »Allmänningen» samt på endast några få alnars afstånd af en utvald skara, anförd af Måns i Harsta, Per i Sjolunda och Nils i Sorängen hade satt sig i spetsen för den afdelning, hvilken från vestra sidan skulle anfalla plågonästet. Härigenom skulle Jeremias Kloh nödgas att dela sin styrka. Sålunda tagen mellan två eldar, var det intet tvifvel underkastadt att han snart måste gifva sig.

— Du har väl inte tappat bort nyckeln till den lilla porten? hviskade mästern Hök försiktigt.

— Det tror jag inte, svarade Sivard, ryckt ur sina djupa funderingar.

— Bäst att se efter, inföll mästern Hök. Skulle den vara borta så — —.

— Gör det ändå inte mycket till saken, ifylde Sivard hastigt och fortfor, i det han pekade på de omkringliggande grofva tallarne. De där duga nog till att bräcka en port med skulle jag tro.

— Sant, mumlade Glanshammarskrogens värd, men kunde vi slippa det där besväret så vore det allt bäst.

Sivard gaf ej något svar härfpå, utan började i stället att ifrigt trefva i alla fickorna. Det såg verkligen en stund ut som om mäster Höks aning skulle blifva bekräftad.

Slutligen klarnade likväl Sivards ansikte och han utbrast i det han triumferande drog upp den lilla skinnpungen ur ena byxfickan:

— Här är den!

— Men ligger också nyckeln kvar i pungen? sporde mäster Hök.

— Det är fasligt hvad I ären misstrogne, utbrast Sivard. Visst ligger den kvar. Se här är — — men hvad vill detta säga, nästan skrek han till, pergamentet är kvar, men nyckeln — —.

— — är bortå, ifylde mäster Hök. Jag kunde just tro det, fortfor han misslynt. Det ser verkligen ut som om ni skulle få börja med att fälla mur- och portbräckor i stället för våra plågoandar af kött och blod.

En djup rodnad hade dragit öfver den unga anförarens kinder. Han riktigt skämdes för det slarf, som han låtit komma sig till last. Åter ny undersökning af fickorna och denna gång med ännu större feberaktig ifver än tillförne.

Den lilla styrkan befann sig nu knappt mer än tio alnar ifrån torndörren. Hade Sivard nu haft nyckeln i sin hand, skulle det icke dröjt länge innan han med sitt folk hade stått inom den lilla dörren. Hvem kunde säga hur det nu skulle komma att gå?

Kallsvetten ordentligt perlade fram öfver den stackars anförarens panna under det han ref och

En plågoande.

slet i fickorna, så att de voro nära att falla i trasor. Men fåfängt, ingen nyckel fanns.

Just i detta kritiska ögonblick kom de tre fångarnes väktare springande med anden i halsen och sade, under det han mot Sivard framsträckte ena handen:

— Se här har du hvad du för en stund sedan visade oss, men glömde kvar på bänken där du satt. Den behöfves väl nu, kan jag tro.

Med dessa ord ilade han skyndsamt tillbaka till sin post.

En djup suck af lättnad undslapp den unga anförarens bröst, ty det var just den behöfliga tornnyckeln, som nu hvilade i hans hand. Ifrig att komma ut för att få börja anfallet, hade han ej kommit ihåg att han lagt ifrån sig den lilla nyckeln på det uppgifna stället. Glädjen öfver fyndet gjorde honom skämtsam och han sade, i det han lade ena handen på mästern Höks axel:

— Se så, mästern Hök, nu behöfven I ej be-
fatta eder med skogshygge.

— Jag ser det, brummade krögaren, men det hafva vi sannerligen inte dig att tacka för.

Det var beska piller som den unge anföraren måste svälja, men han gjorde det och teg som ett godt barn.

Några minuter därefter var den lilla styrkan samlad invid den betydelsefulla porten. Det afgörande ögonblicket hade alltså kommit.

Det var därför ej häller att undra på om Sivard kände sig mera besynnerlig till mods än förut. Skulle han finna den unga vackra flickan död eller lefvande?

Rop och skrik inifrån huset afbröt här med ens hans tankar och det var nu icke tid att selsätta sig med reflexioner. Handlingens timma var slagen, och så framt handlingen skulle bära den

eftersträfvade frukten, måste hvarje minut af den timman skickligt och energiskt begagnas.

Detta insåg också den unge anföraren och hviskade därför till mästern Hök:

— Kunnen I se om alla äro med oss?

— Ja hvarenda en.

Sivard svarade ej med ord. I stället förde han den lilla nyckeln till hålet, vred om ett par slag och dörren gick upp med ett lätt rasslande ljud. Några alnarr ifrån ingången höjde sig den smala och krokiga trappan.

Under oafbruten tystnad fylles snart det lilla tomrummet mellan trappan och dörröppningen af folk. Hvar och en höll sitt vapen i beredskap, ty hvilken minut som hälst kunde det ljuda:

— Framåt till strid!

Plötsligt förnummos de förut omtalade utropen från Öda och hennes plågoandar och ej många sekunder gingo till ända förrän Sivard och hans män störtade uppför torntrappan.

Afgörandets ögonblick hade nu inträdt och de förtrycktes ursinniga kamp mot förtryckarne oåterkalleligen tagit sin början.

**Striden. Fege stackare. Ett listigt påhitt.
Den höge embetsmannen.**

Det var ej någon vanlig strid som nu utkämpades i den jämförelsevis trånga gången. Brinnande af lust att utkräfva en blodig hämd på sina förtryckare under åratals, störtade sig bönder och drängar med det vildaste raseri öfver Jeremias Kloh och hans tjänare, men de voro sannerligen ej så lätta att få bukt med. Vissheten om att döden i alla händelser vore oundviklig för dem, värjde de sig med förtviflans hela kraft. En stark stämman hade också utslungat dessa ord:

— Kommen ihåg, att om I lefvande fallen i böndernas händer, så skolen I läggas på pinbänk, eller stekas öfver sakta eld till dess lifvet flytt, och ingen af eder skall undslippa dessa märter. Är det då inte bättre att dö med vapen i hand. Men kommen också i håg, att I ej låten edra slag falla tröga och lena; nej döda i stället så många I kunnen, och då skall det i en framtid heta om eder, att I fallit som hjältar och att Skäfvesund kunnat intagas först efter det tappreste försvar och att — —.

— *Intagas*, skrek i detsamma Jeremias Kloh med väldig stämman. Hvem påstår att Skäfvesund skall intagas! Nej om I kämpen tappert och ihärdigt, så skola bönderna snart förtröttas och begifva sig i väg sedan de — —.

— Hören I hur den skälmen, den eländige bondplågaren skryter, afbröt nu »Allmänningen» och affärdade hastigt en af Klohs tjänare till andra världen. Det där skriker han ut för att han tror sig kunna nedslå vårt mod. Nej, på dem pojkar, allt hvad I kunnen och låten icke en enda af de uslingarne komma undan med lifvet!

Ett dånande hurrarop besvarade »Allmänningens» ord och de hämdlystna gingo fram i gången såsom vikingasagans berserkar. De sparade hvarken sitt eget, eller sina motståndares blod och väggarna görjade att där och hvar antaga en hemsk färg.

Plötsligt stod »Allmänningen», denne för sin vighet och styrka öfver allt fruktade slagskämpen, på blott några alnars afstånd från Jeremias Kloh och med hånfull röst skrek han:

— Om du är så tapper och stark som du själf skryter med att vara, så låt oss kämpa ett envige. Du har ju ett långt svärd och jag bara en — —.

— Jag slåss inte med en eländig tjuf, afbröt Jeremias Kloh och drog sig visligen undan.

— Tjuf, utbrast »Allmänningen» och gaf till ett hånskratt, hvilket riktigt hemskt genljöd i den trånga gången. Hvem är tjuf om inte du! Hur många år har du inte stulit från både rikare och fattigare bönder deras gröda, pänningar, husgeråd, kreatur och mera sådant, och du har inte ens låtit fattiga torpare och backstugusittare vara i fred. Nej, det är nog inte tjufveri, det kan du hafva rätt uti, men det är någonting mera skamligt, det är rofferi och skinneri, och det straff, som en vanlig tjuf plågar få, är alltför mildt för dig eländige usling! Vänta bara till — —.

»Allmänningen» fullbordade icke sin mening, utan slungade i stället sin hvassa slidknif, alldeles som ett spjut, rakt mot Jeremias Klohs ansikte.

Plågoanden såg det farliga vapnet komma susande genom luften och böjde sig ned, men knifven borrade sig in i hans med en fjäder prydda hatt och kilade fast den i motsatta väggen.

När det på fullt allvar gälde och han på förhand kunde räkna ut att hans egen värda person må hända skulle komma att utsättas för verklig fara, skyndade han, så framt tillfälle därtill gafs, att sätta sig i säkerhet. Och ett dylikt fall hade nu inträffat här. Han ansåg det vara klokast att undvika den honom öfverlägsna »Allmänningen» och han såg sig för den skull om efter en reträttväg.

Men hvar höll Edmund hus, eftersom han icke syntes till? Hade han kanske blifvit tillfångatagen? Nej, det skulle nog hafva sports. Han frågade en närstående tjänare om denna sett till Edmund, och fick detta oväntade svar:

— Nog såg jag honom i början af striden, men för en stund sedan märkte jag att han smög sig bortåt ändan af gången. Inte vet jag hvad han hade där att göra.

— Aha, tänkte Jeremias Kloh under det en skälfning skakade hans gestalt, jag anar nu allt. Han tänker att smyga sig ut genom den där hemliga gången, som leder ned till sjön, och — — ah — — vänta — — jag — —.

En dyster eld brann i hans ögon då han med torndönsröst skrek:

— Dragen eder sakta tillbaka till salen. Där få vi större utrymme för att kunna svänga våra vapen, — —.

Han fullbordade ej meningen. I den trängsel och villervalla som nu uppstod, kom äfven han i tillfälle att smyga sig undan, men icke på samma väg som Edmund, utan åt en helt och hållet motsatt sida. Ingen, hvarken af hans egna tjänare, eller af hans fiender, hade lagt märke till att han

så hastigt försvann. De förre trodde, under det de, så godt sig göra lät, drogo sig tillbaka till stora salen, att han där skulle ordna och leda försvaret, och de senare fröjdades redan vid tanken på, att de nu äntligen hade honom, den hatade plågoanden, i sitt våld.

Då Öda uppgaf sitt skri af förtviflan vid det oförmodade mötet med Jeremias Kloh och Edmund, hade Sivard, till hvilken öron skriet genast trängde, anat att det kommit från den unga flickan. Så fort han kommit upp för trappan och hans män stodo öga mot öga med sina motståndare, hviskade han därför till »Allmanningen».

— Du vet att den unga flickan anropat oss om att rädda henne ur den bofvens klor. Sköt du striden här medan jag söker att få rätt på henne innan skurkarne hinna att göra henne något illa och — —.

— Skynda du, annars kanske det blir för sent, afbröt »Allmanningen» raskt. Jag skall nog sköta om de här som de äro värda till!

Och att Erik i Skölf, den där ock »Allmanningen» kallades, skötte om sina fiender så som de förtjänade, genom att drifva dem ifrån gången och in i stora salen, det hafva vi nyligen sett. Och lika kraftigt och hastigt följde han efter de vikande, så att de icke kunde nå sin afsikt, som var att stänga dörrarna och på sådant sätt möjligen bereda sig tillfälle att komma undan.

* * *

Per i Sjölanda och Nils i Sorängen hade efter många krumbugtande marscher hit och dit för att icke blifva observerade af de här och där på jordvallarne utstälde vaktposterna, äntligen hunnit

fram till venstra sidan af gården. De ville naturligtvis gå så försiktigt till väga som möjligt, och allra hälst komma innanför vallarne, utan att behöfva inlåta sig i någon strid.

Men nu ville olyckan, att den smala port, som fanns på denna sida, var bevakad af en fullt beväpnad, groflemmad karl, som just icke såg god ut att taga ett nappatag med.

Efter en kort öfverläggning mellan Per och Nils åtog sig den först nämde det vådliga försöket att göra vaktkarlen oskadlig. Och Per var utan gensägelse mera lämplig än Nils i detta hänseende, ty dels var han betydligt kvickare i rörelserna och dels mera kvicktänkt när det gälde att fundera ut någon listig plan.

— Men om porten skulle vara låst, invände Nils, då är ju — —.

— Prat, afbröt Per. Karlen står ju *utanför*, och det bevisar väl att porten är olåst, så att han må kunna slippa in om han skulle bli anfallen. Men bry dig nu inte om den saken du, fortfor Per, utan se bara till att pojkarne äro redo när jag gifver signalen.

— Hur kommer den att bli?

— Det vet jag inte ännu, men alltid hittar jag väl på att gifva eder ett sådant tecken, att I kunnen förstå det. Men ännu en gång, se noga till att pojkarne inte krypa fram i förtid, ty då är alltsammans fördärfvad.

Mellan den sträcka, där Pers och Nils afdelning låg dold bakom väldiga träd och i större och mindre snår och jordvallen, täcktes hela marken af kopkrympta enbuskar och dvergträd, hvilka stodo så tätt intill hvarandra, att en någorlunda korpulent karl icke skulle kunnat praktisera sig förbi dem utan att rispa skinnet. Denna omständighet gynnade också Pers förehafvande, och ehuru han

mycket väl kunnat freda sig för de hvassa entaggarne, lät han dem likväl rätt betydligt skrapa sönder sig i ansiktet.

Han kom också fram utan att blifva observerad af vaktkarlen och dolde sig vid pass tio alnar ifrån honom. Han såg nu att hans blifvande offer haltade betydligt och ofta tog sig på venstra benet under smärtsamma grimaser.

— Det där skadar inte mig, tänkte han. Så mycket lättare går det att bringa dig på fall.

Sedan Per därefter lagt sig på ryggen, dock så att han med ena ögat kunde följa vaktkarlens rörelser, smetat öfver sitt ansikte med blod från de tätta skråmorna och i det halfalnshöga gräset såsom giller lagt ut en tjock trägren, i hvars ena ända han fasthöll, började han att jämra sig allt högre ända till dess han sett att karlen blifvit uppmärksam därpå. Då tog han i med att stöna som om han låge för döden.

Efter några minuter, en lång stund för den orolige Per, tycktes vaktkarlen hafva fått det klart för sig att det i hans omedelbara närhet fanns någon, som behöfde hans hjälp. Därför stälde han till Pers obeskrifliga glädje den långa muskötten ifrån sig bredvid porten och linkade i väg åt det håll, från hvilket det stönande ljudet kom. Snart upptäckte han den liggande, och i tanke att det var någon af gårdens folk, sporde han med ett visst deltagande:

— Hur är det med dig, kamrat?

Till svar började Per att ännu mera stöna och jämra sig.

Den intet ondt anande linkade ända fram, och — inom några ögonblick snafvade han öfver gillret och föll rak lång framstupa midt i en enbuske,

hvars taggar söndersargade honom så förfärligt, att han genast förlorade sansen.

Per var i blinken på benen och hade inom ett par minuter bemäktigat sig den vid porten stående muskötten. Han ämnade just medels ett rop kalla sina kamrater till sig, men lyckligtvis hade Nils ej sofvit, utan sett när Per sprang fram till porten, hvadan han förstod att han kunde bryta fram. Inom några minuter stodo också femtio beväpnade män inne på gården. Vallarnes väktare flydde åt alla sidor, och några, som försökte att göra motstånd, blefvo antingen dödade eller tillfångatagna.

— Det är tyst däruppe, utbrast Per och visade på manbyggnaden. Vi måste se efter hur —.

— Hvad är det för folk, som kommer där på vägen, afbröt en Hällabonde. Minsann tror jag inte att det är fruntimmer med.

— Fint herrskap således, inföll en annan. Kanske några som Jeremias Kloh bjudit på fest i dag.

— Ja, då skola de allt få dansa efter en musik, som låter någonting, utbrast Per skrattande. Men fortfor han, gubben Melcher och Mårten äro med i sällskapet! Hvad har det att betyda?

Innan någon hann besvara denna fråga hade de båda sist nämde kommit in på gården. Melcher tog Per och Nils afsides och talade några ord med dem. Då skall man tro att de blefvo mjuka i ryggen.

— Jag skall säga er så mycket, yttrade nu Per och vände sig till sitt folk, som att det är en hög embetsman, som kungen skickat hit från Stockholm för att i hans ställe hålla räfst med alla bondplågåre, och han kan inte komma lägligare än just nu tycker jag.

— Nej, nej, det kan han inte, sorlade bönderna om hvarandra och förutnämde Hållabonden skrek allt hvad han förmådde:

— Låt oss då hurra för honom, allt hvad våra strupar förmå. Nu får vi ju vår nöd afhjälpt.

När kung Karl med sitt sällskap därefter red in på gården hurrade bönderna af hjärtans lust och det syntes tydligt att Karl IX alls icke tyckte illa om denna hyllning.

Flykt och fångenskap.

Edmund hade redan från början insett att en kamp mot den talrika och upphetsade allmogen skulle sluta olyckligt för honom och hans herre, hvadan han alltjämt umgicks med planen att smyga sig undan så fort ett lämpligt tillfälle därtill erbjöd sig.

Det var därför naturligt att han till sitt innersta motvilligt såg de anstalter, som Jeremias Kloh vidtog i och för försvaret, men då han icke på minsta sätt vågade att motsäga honom, måste han foga sig uti att deltaga i hvad som gjordes för gårdens säkerhet. Hade han kunnat lita på att han skulle blifvit väl mottagen af bönderna om han flytt öfver till dem och lofvat att lefvande öfverlämna sin husbonde åt dem, så skulle han utan en minuts betänkande hafva gjort det, men nu kunde han icke vara säker därpå. Löftet hade nog blifvit gifvet, men med all säkerhet hade han sedan fått samma straff som Jeremias Kloh, ty han hade ju aldrig uppfört sig så, att han kunde vänta sig något förbarmande. Om han blott haft en enda god gärning att åberopa, men han hade icke ens en skynt däraf, endast ogärningar.

Han måste därför söka att på egen hand lista sig undan den öfverhängande faran.

Det gynsamma tillfälle, som han med alltjämt stigande ängslan sökt efter utan att kunna få fatt

uti, flög i stället, så att säga, rakt i hans famn och det under själfva striden i den till stora salen ledande gången. En af de tjänare, som ifrigast skjutit, utbrast nämligen halfhögt för sig själf och med synbar förtrytelse:

— Det synes tydligt att husbonden inte alls bryr sig om oss då han inte lämnat oss tillräckligt med kulor och krut.

Edmund hörde dessa ord och i blinken stod hans plan klar.

— Vänta så skall jag genast skaffa dig hvad du behöfver, utbrast han itrigt och ilade gången framåt. Då han passerade förbi salens andra ända ryckte han blixtnabbt till sig den där hängande nyckeln till den vallgång, han för ej så länge sedan varit inne i. Han såg den afsvimmade Óda ligga på en bänk icke fullt tre alnar ifrån sig och han skulle bra gärna velat föra henne med sig, men tiden medgaf ej detta. Hans räddning hängde på minuterna.

På vägar dem han väl kände till och där ingen nu korsade hans bana, ilade han fram till vallgångens början, öppnade hastigt dörren och störtade in i tjocka mörkret. Snart befann han sig vid andra sidan af gången.

Först nu kom han ihåg att han glömt att stänga dörren vid ingången. Han stannade några ögonblick tveksam, antingen han skulle vända om eller icke.

— Nej, utbrast han slutligen, detta kunde blifva min ofärd. Är jag en gång väl ute på sjön, så skall ingen kunna taga mig. Framåt således!

Genom att aflyfta en bom fick han upp den nedra porten. Men där stannade han åter tveksam. Från själfva manbyggnaden hördes blott ett dämpadt sorl, men från gården, ungefär tjugu eller trettio alnar från den plats han innehade, förnams

ett ganska lifligt sorl af röster och ljudet af häst-hofvar.

Edmund stod för några ögonblick som fast-naglad af skräck och förfäran. Han kände hur kallsvetten började att öfverskölja hans panna och hur blodet i hans ådror mer och mer isades.

Knappt femtio alnar därifrån var den lilla båten förtöjd. Kunde han uppnå den utan att blifva sedd af de okända på sidan om sig, då vore han räddad. Han beslöt att våga försöket. Snabbt ryckte han fram karbinen, den han ännu icke haft tillfälle att afskjuta, för att hafva i beredskap om han skulle blifva antallen, tog ett väldigt språng ut från den en aln öfver marken liggande porttröskeln och fortsatte med samma fart ned mot båten. Han såg redan den lilla farkostens mörka skrof skymta fram, då han med ens greps i ena armen och en röst hväste i hans öra:

— Skurk! Du tror att du skall ensam kunna smyga dig undan och lämna mig kvar, men — —.

— Husbonden, stönade Edmund och ryggade ett par steg tillbaka. Jag — — har — — verkligen inte tänkt att — —.

— Skynda, båten bär oss båda! Några sekunder till och vägen kan vara oåterkalleligen stängd för oss!

* * *

Som barn hade gubben Melchers pojke, Sivard, ganska ofta varit i Skäfvesund och sprungit igenom den vidlyftiga manbyggnadens irrgångar. Detta inträffade visserligen före Jeremias Klohs inflyttande, men han hade sedermera hört af andra, att ingenting hvad gångarnes läge beträffade var ändradt. Om således barndomsminnet ej sveke

honom, skulle han nog finna Öda hvar hon än blivit gömd.

Allra först rusade han upp till jungfruburen i den tanken att hon själf flytt dit upp för att komma undan den vilda striden, men då han icke fann henne där, ilade han ned igen.

Hur han på detta sätt irrade hit och dit, fick han plötsligt höra det svaga ljudet af tassande steg. Det var tydligt att dessa kommo från någon, som försökte att smyga sig undan. För att bättre kunna spionera, trängde han sig in i en nisch, ty sådana funnos mer än en i hvarje gång och af den storleken, att en fullvuxen man kunde stå rak i den.

De tassande stegen kommo närmare och nu hörde Sivard tydligt, att den ankommande var på det högsta uppretad och mumlade långa meningar för sig själf.

Den unga fiskarpojken spände sina örhinnor så mycket han förmådde.

— Han tänker fly bort utan mig, den eländige, mumlade den okände, och på rösten fann genast Sivard, att det var Jeremias Kloh. Det är tacken för att jag först räddat lifvet på honom och sedan upptog honom till min förtrogne. Men vänta bara, jag anar hvilken väg han ämnar taga och skall vara nere vid båten lika så fort som han. Skada att jag inte kan taga flickan med mig! Om jag ändå hade varit så klok att låta föra henne upp i tornrummet i stället för in i stora salen! Men hvem kunde tro att bönderna skulle komma så manstarka och att — —.

Mumlet upphörde nu; de tassande stegen förnummos åter och snart hörde Sivard hur en dörr öppnades och straxt därpå stängdes. Därpå blef allt tyst i gångeu.

— Här är ingenting att förlora så framt de båda skurkarne skola få komma undan, tänkte den

unge mannen. Båten, båten, hvar ligger den? Om jag kunde få tag i Måns, om jag — —.

Utan att fullborda sin tankegång ilade han fram till gången, där den heta kampen nyligen stått.

Lyckan var med honom. Han träffade där genast Måns i Harsta och mäster Høk.

Med några få ord redogjorde han för hvad han visste.

— Jaså, det kan inte vara någon annan båt än den, som Edmund hade när han skulle röfva Pers kopparkärl, utbrast Måns. Jag vet ganska väl hvar den ligger och hittar dit också äfven om — —.

— För Guds skull, dröjen ej, afbröt Sivard ängsligt. I följen väl med?

— Ja visst, svarade mäster Høk. Jag vill inte försumma ett så gynnsamt tillfälle, som nu yppar sig att knipa de båda skurkarne. Visa du vägen Per, vi följa dig hack i häl.

Trots de hinder, som nästan öfverallt mötte dem, kommo Måns, Sivard och mäster Høk ned till den lilla farkosten innan de båda rymmarne hunno dit.

— Låt genast sänka båten, så komma de ej sin väg, föreslog Måns i Harsta.

— Eller om vi skulle lösgöra den och låta den drifva för vinden, inföll Sivard.

— Jag vet inte hur vi skola göra, hviskade mäster Høk. Den där saken är kinkig nog och tål — men tyst, jag hör buller åt vallen till. Ned med er!

Alla tre gömde sig bakom den stora och greniga buske, som växte alldeles på den plats, där båtens fånglina var fastgjord.

De hade nätt och jämt hunnit gömma sig, då först Edmund och straxt därefter Jeremias Klos anlände till platsen. Hvertenda ord, som de yttrade, nådde de gömdas öron.

Plötsligt reste sig mäster Hök ljudlöst från sin plats och ett par sekunder därefter störtade Edmund till marken.

Förfärad ryckte Jeremias Kloh loss fånglinan, innan han hunnit taga ut ett par steg kastade sig Måns och Sivard öfver honom. Jeremias bet, ref och sparkade vildt omkring åt alla sidor, men då mäster Hök snart kom till, blef han slutligen så fast bunden, att han icke kunde röra en lem.

Det buller som kampen nere vid den lilla båten uppväckte, nådde ganska tydligt fram till de vid den vestra vallporten församlade bönderna och några af dem skyndade att närmare undersöka förhållandet.

— I kommen just lagom för att hjälpa oss att bära upp Jeremias Kloh och Edmund, utbrast Sivard. Nu skola de snart få sitt väl förtjänta straff.

— Ja inföll Per, som i detsamma anlände till platsen, det har just nu kommit hit en af konungens embetsmän, men vidare besked får du af far din.

— Far min, utropade Sivard förvånad, är han här?

— Jo jo men, och han har kommit hit i ett riktigt fint sällskap må du tro. Men han kommer nu hitåt, så att du får själf tala med honom!

Slut på striden. Afväpningen.

Underrättelsen om att Jeremias Kloh och Edmund försvunnit och ej kunde anträffas lade sig naturligtvis som en tryckande hämsko på gårdens tjänare, och afkydde betydligt deras förut lifliga stridsifver. När därtill också kom, att de sågo motståndarnes led, i stället för att glesna, fastän rätt många hade fallit, tvärtom alltjämt ökas, är det icke att undra på att de blefvo modfälda, och att talet om att gifva sig snart nog kom ut.

— Hvem är det, som pratar om att gifva sig! skrek en väldig stämma, tillhörande samma person som kort förut hade uppmuntrat de tvehågsna till mannamod. Föredragen I då att läggas på en pinbänk och därefter hissas upp i ett träd med hufvudet nedåt, hållre än att dö som tappre karlar och — —.

— Men, afbröt en annan, icke mindre kraftig stämma, hvad tjänar det till att slåss längre, då vi ej kunna vinna någonting! Bättre då att söka fred.

— Ja, menade en tredje, så tycker jag också. Det skulle häller inte vara omöjligt att vi kunna betinga oss lifvets behållande och — —.

— Ha, ha, ha, hänskrattade i detsamma den, som ville att alla skulle slåss till sista man, inte trodde jag att I skullen kunna vara så dumma!

— Dumma, dumma, gick det hotande genom tjänarnes led. Säg inte ut det ordet en gång till.

Jo det gör jag, utbrast den djärfve med om möjligt ännu kraftigare stämman, ty är det inte en af de största dumheter, som någonsin funnits, om vi tro att våra motståndare skola gifva oss nåd! För att ej lida större förluster äro de redan gjort, skola de naturligtvis med hala tungor försäkra oss om, att vi skola behandlas väl så framt vi lägga ned vapnen. Men då vi äntligen gjort det och stå där vapenlösa, hvad tron I då att följden blir? Jo, de skola kasta sig öfver oss och sönderslita oss som hungriga vargar och när de tröttnat, skola de handla med oss såsom jag till en början sagt. Därför kamrater, fortfor han, har jag ett annat förslag att göra. Det finnes nere i en af källarna ganska mycket krut kvar, och — —.

— Vi spränga både oss och de andra i luften, afbröt en hes röst.

— Ja, det är inte något dumt förslag, men hur skola vi komma till källaren?

— Jag vet hvar nyckeln finnes, svarade den modige förslagsställaren. Ären I med om att vi begagna oss af den utvägen?

— Ja, skreko ett dussin röster, och nej ett lika stort antal. Det uppstod en ganska betänklig villervalla och härunder var det nära att Jeremias Klohs tjänare kommit i luften på hvarandra.

I dessa ögonblick visade sig »Allmänningen», som tydligt hört hela samtalet, i dörren på salens baksida, bredvid den bänk, fråu hvilken Öda, som nu återfått sansen, rest sig till hälften, och ytrade:

— Det tjänar ingenting till att I praten och skrodereren, ty Per i Sjölunda och Nils i Sorängen, hvilka tagit en annan väg med deras parti, stå nu på gården och äro färdiga att när som helst kasta sig in i striden och I ären totalt omringade och — —.

— Jag har först en angelägen sak att uträtta, sedan skall jag gifva mig, utbrast den, som före-

slagit att sätta eld på krutet, och sökte med detsamma att tränga sig förbi Erik i Skölf.

— Ja, jag förstår, svarade denne lugnt och grep mannen i kragen med ett verkligt jättetag, men om du nödvändigt önskar att göra en luftfärd, så kan du nog få göra den här inne och ensam

Och innan den förbluffade hann tänka ens början till en tanke, fann han sig upplyftad på »Allmänningens» kraftiga armar och i en båge slungad rakt ned bland de i ett hörn af salen hopträngde tjänarne. Han fick bokstafligen göra en luftfärd, som äfven bekom en och annan ganska illa, ty de som träffades af hans kropp, ramlade omkull med större eller mindre blånader.

Denna kraftyttring tillika med den omständigheten, att de nu sågo sig fullkomligt inneslutna, gjorde att de modfälde tjänarne genast nedlade sina vapen. När detta var gjordt visade sig den gamle fiskaren Melcher, som alltjämt gick kungens ärenden vid dessa tillfällen, och berättade om den nyligen ditkomne embetsmannen, hvilken noگا skulle undersöka deras sak och döma rättvist. Han hade äfven något annat att säga, men afbröts genast af en klagande röst från de afväpnade:

— Och så få vi kanske också lida för de ogärningar, som Jeremias Kloh och — —.

— Var lugn du, inföll gubben Melcher raskt, de skola nog själfva få lida för sina brott, ty det är inte så länge sedan som pojken min, Måns i Harsta och mäster Hök lyckades att fånga Jeremias och Edmund just som de ämnade att fly undan!

— Gud vare tack och lof, hördes i detsamma en klingande stämma bakom den gamla fiskaren och när denna hastigt vände sig om, stod han ansikte mot ansikte med Öda. Den unga flickan visade alla tecken till den mest stormande glädje och

tryckte upprepade gånger den gamle fiskarens händer. Denne blef till slut helt förlägen och stammade:

— Tacka inte — — mig, ty — — jag har ej kunnat — — göra någonting alls. Det — — är — — är — — pojken — — min, som — — styrt om — — alltsammans.

Här trötto orden. Gubben Meicher ryckte sig lös och störtade ut igen.

**Första mötet efter tio år. Ransakning
och dom. Gåfvan. Allt väl.**

Öda ämnade just återvända till sin jungfrubur, där hon nu kunde hvila lugnt alldenstund plågoanden och hans kreatur höllos under så noggrann bevakning, att de icke kunde göra det ringaste ondt, då hon vid utträdandet ur stora salen, hvilken med de sönderbrutna möblerna, de huller om buller kastade vapnen och det kring väggar och golf stänkta blodet föredde en hemsk och dystert anblick, hejdades af ett ståtligt fruntimmer, åttöljdt af en annan kvinna.

Vid åsynen af den främmande damen, hvilken betraktade henne så underligt, tog hon ett par steg tillbaka och framstammade några knappt hörbara ord. Men den främmande damen, hvilkens kinder nu öfverdrogos af en varm rodnad, bredde hastigt ut sina armar och yttrade med starkt vibrerande röst:

— Ändtligen har det ögonblick kommit, hvilket jag under årtal och tusende faror sökt! Jag har återfunnit mitt enda barn, min dotter Öda! Gud vare tackad, som har låtit mig — —.

Den unga flickan hade redan från början tyckt att hon förut sett detta ansikte, men *hvar* och *när*, det kunde hon icke genast fundera ut. Och när så kvinnan begynte att tala, då stärktes hon ännu

mera i sin förmodan, hvilken öfvergick till visshet när förklaringen kom. Och innan grefvinnan hann sluta sin mening störtade den unga flickan i hennes armar under utropet:

— Min mor, min älskade, begråtna mor, är det du?

Grevinnan kunde ej svara med ord, ty därtill var hennes bröst i dessa återseendets ljufva ögonblick alltför fullt. Men de blickar hon gaf sin vackra dotter, och de glödande kyssar, med hvilka hon öfverhöljde hennes ansikte, hals och händer, sade mera än hvad som skulle kunna talas under timmar, eller nedskrifvas till en diger volym.

Natten som därpå följde, sofvo mor och dotter efter tio års skiljsmessa i samma rum. Men att det just icke blef *mycket* sömn af det var naturligt. De hade ju så ofantligt mycket att säga hvarandra. Men när de ändtligen på morgonsidan inslumrade, hade de likväl ej medhuunit att säga hvarandra ens *tiondedelen* af hvad de upplefvat. De kunde ju också få rikligt tillfälle därtill senare, ty nu låg ju framtiden för dem med alla sina gyllene förhoppningar. Så trodde de, och i den tron insomnade de lugnt.

* * *

— Hvad tusan hakar gick åt dig pojke, som kom på den idén att mana en hel allmoge i vapen mot vår plågoande? sporde gubben Melcher med en viss häftighet, då han fick tag i Sivard. Tänkte du inte på att det kunde gå galet?

— Nej, det tänkte jag inte, svarade han genast, och det kunde heller inte gå galet, ty Jeremias Klohs mått var för länge sedan rågad. Och när vi därtill fingro den gamle prestens välsignelser

med oss på vägen, så kunde vi ju tryggt förlita oss på att en högre makt var med oss.

— Ja, ja, det förstås det, svarade gubben Melcher eftertänksamt, men tokigt kunde det hafva gått i alla fall, isynnerhet om Jeremias Kloh fått veta något på förhand.

— Ja, det var just det, inföll Sivard skratande. Men så stor var enigheten hos oss, att inte det minsta knyst om den saken kom till hans öron.

— Nu är det bra som det är, menade den gamle fiskaren, men från en sak till en annan, har du sett den unga flickan under det striden pågick?

— Nej, svarade den unge mannen sanningsenligt, men han kunde dock ej hindra att en rodnad sprang upp på hans kinder vid denna oförmödade fråga.

— Hm, hm, pustade gubben, du vet då inte om hon är död eller lefvande?

— Nej, svarade åter igen Sivard, men för inte så länge sedan hörde jag att det inte skulle vara någon fara med henne.

— Godt och väl det mumlade den gamle halfhögt, ty det skulle vara stor synd på flickan om den eländige skurken gjort henne något illa.

— Det har han ej kunnat göra, inföll Sivard, hvilken just erinrade sig Jeremias Klohs monolog vid det tillfälle då han tog till flykten. Fadrens ord hade det oaktadt slagit så djupa rötter i hans själ och gjort honom så ängslig, att han knappt visste till sig. Han sade därför god natt med det allra första och begaf sig genast ut på spaning. En händelse förde honom så upp i stora salen och han kom just lagom för att se hur Öda i två obekanta kvinnors sällskap försvann i trappan till jungfruburen. Af den oförställda glädje, som han såg skimra i den unga flickans hela anlete, förstod han

att ingen fara vore på färde och han gick därför att med lugnt hjärta öfverlämna sig åt några timmars väl behöflig sömn.

* * *

Dagen, som efterträdde den i Glanshammars sockenhistoria så märkvärdiga tilldragelse här nyss skildrats framgick med en strålande sol på en fullkomligt molnfri himmel.

Under loppet af natten hade Skäfvesunds ganska rymliga gård blifvit afröjd så godt sig göra lät. Vid dess ena ända, endast några få alnar från den plats, där den omtalade vallgången mynnade ut, var upprest en ställning, liknande en kolossal stol. Men hvad den skulle tjäna till, det visste ingen af de många, som redan tidigt på morgonen började komma i rörelse och de, som arbetade med att resa upp den där stolen, de visste det precis lika mycket.

Och att det skulle finnas mycket folk samlat där, det var naturligt. En sådan viktig händelse inträffade ej alla dagar. Ej allenast från Glanshammar, utan äfven från de kringliggande socknarne hade massor af allmoge samlat sig.

Slutligen blef det bekant, att den höge embetsmannen just denna morgon skulle hålla ransaking med och afkunna dom öfver Jeremias Kloh och dennes medhållare, och då blef det med ens klart för alla hvad den besynnerliga stolen skulle tjäna till. Den var det improviserade domaresätet.

Detta blef snart intaget af den stränge domaren, hvilkens blickar skarpt fästade sig på de församlade, men aldrig skarpast på fångarne, hvilka, bevakade af fullt beväpnade bönder, stodo på ven-

stra sidan. Af Jeremias Kloh och Edmund syntes ej ett enda spår och mängden började snart visa sig orolig i den tanken, att de lyckats undkomma. Den lugnades dock snart vid åsynen af de förhatlige, Edmund med en svart bindel omkring pannan, hvilka nu framfördes af en vakt, bestående af mästern Hök, Erik i Skölf, Måns, Per, Nils och Sivard. Vid åsynen af den sist nämde rodnade Öda, där hon stod vid modrens sida strax nedanför domaresätet, och denna rodnad fick ett gensvar hos den unga mannen, som också i detsamma mötte hennes blickar.

Jeremias Kloh hade, liksom alla skurkar när de se sig vara »sålda», tagit på sig ett fräckt utseende, och när mängdens förbannelser haglade öfver hans hufvud för hvarje steg, drogo sig hans tjocka läppar till ett otäckt hänleende.

Slutligen stod han framför domaresätet.

Man säger att den plötsliga förskräckelsen stundom kan döda nästan ögonblickligen. Och det såg verkligen ut som om det skulle gå på detta sätt med Jeremias Kloh.

Hans ögon hotade nämligen att tränga ut ur sina hålor och det såg ut som om han i ett nu skulle mista andan. Men plötsligt skrek han till under det fraggan välde kring hans läppar:

— Kungen — — kungen! — — Grefvinnan Stockheim!

Han föll därpå medvetlös tillbaka, men upp-togs och öfversköldes med kallt vatten, samt återfick snart sansen, hvarpå han ånyo ställes fram för den stränge domaren. Hans ansikte bar nu dödens hvitgula färg, ty han visste med sig själf, att han aldrig kunde vänta någon nåd af den oblidkelige Karl IX.

Det hade snart blifvit utspridt bland menigheten, att det var kungen själf, som var domaren.

Allas hufvud blottades då och i denna ställning åhörde de hans stränga räfst. Nu visste de att Jeremias Kloh och Edmund ej skulle gå fria, ty de hade på sin sida den, som i allt arbetade på den förtryckta allmogeklassens väl.

Kung Karl började med en stämma, som redan till en början hade dödsdomen i sig:

— Jaså, du kände verkligen igen mig, Jeremias von Klohstein, och det oaktadt tio år gått till ända sedan vi träffades i Finland, där du lyckades undkomma min hämd. Men så skall det icke komma att gå nu. Redan på andra sidan hafvet samlade du gräsliga skulder på ditt samvete, och äfven här har du fortsatt på samma sätt. Du kände genast igen den ädla kvinna, som du gjort så djupt olycklig genom att dräpa hennes man, en vän till mig, och bortföra hennes oskyldiga dotter. Du trodde kanske att hon var död, men den hämnande rättvisan har velat genom henne bestraffa dig. Mycket har jag, under de få timmar jag varit här, låtit mig af fullt trovärdiga personer berättas om dig och alla de skurkaktigheter du begått tillsammans med den eländige, som nu står vid din sida. Och om äfven, här höjde kung Karl rösten, så att den nära nog påminde om ett vredgad tjeffens rytande, grefvinnan Stockheim med kvinnors vanliga mildhet både för dig tusende böner, så skola likväl du och din usla medhållare dö och det inom en timme, och dymedelst i någon mån försona de omänskliga brotten mot denna trakts allmoge. Och, fortfor han i det han vände sig till de församlade, nu fån I nämna på hvad sätt han skall dö!

Det uppstod några ögonblicks tystnad, men därpå kom domen, förfärande, enhälligt och brusande som ett mäktigt vattenfall:

— Hängas!

— Och I, fortfor kung Karl, vänd till de fångne tjänarne, om i viljen heligt lofva, att åter blifva goda och nyttiga människor, så skolen I få behålla edra lif.

Desse stackare, som väntat att dödsdomen skulle afkunnas äfven öfver dem, störtade på knä framför domaresätet och under tårar lofvade att ingå på hederlig bana.

— Godt, utbrast kuug Karl, sätten genast domen i verkställighet! Men först må den gamle fiskaren Melcher på Essön stiga fram. Jag har någonting att säga honom i allas eder närvaro.

Blossande röd framträdde Melcher och kungen sade, i det han lade ena handen på hans axel:

— Du gamle, hederlige man, har med egen lifsfara räddat mitt och mina följeslagares lif från en säker död i Hjälmarens böljor; du har vänligt herbergerat oss i din låga koja och du har slutligen gifvit mig alla de upplysningar, som varit behöfliga för att ställa skurken inför rätta. Därför skall du också hafva din lön och den består däruti att från och med den dag, som i dag är, tillhör denna gård, med allt hvad därpå finnes, dig och dina efterkommande. Och liksom den förut varit en hård för laster och brott, så kommer den hädanefter, jag är säker därpå, att blifva ett hem för ärlig arbetsamhet och trefnad.

Ett dånande »hurra» blef folkmassans svar på dessa kung Karls ord. Gamle Melcher visste knappt hvar han var hemma, men sedan fruntimren, och isynnerhet Öda, fått pyssla om honom, kom han till redig besinning igen.

Jeremias Klohs och Edmunds kroppar fingo också, såsom Harsta-Måns förespått under krigsrådet i Glanshammarskrogen, hänga en lång tid invid allmänna landsvägen till en varning för alla

att lefva redbart och ej mot sina medmänniskor fara fram som vilddjur, och i långliga tider därefter talades ibland med rysning om Jeremias Klohs omänskliga grymheter, hvilka dock till sist stäcktes af Glanshammarsboarnes energiska uppträdande och Karl IX omutliga dom.

Ungefär ett år efter dessa händelser var det fordna plågonästet, nu en fridens boning, upplyst på ett sätt, som gaf till känna att någon större fest ägde rum därinne. Så var också förhållandet. Då förenades nämligen Sivard och Öda till ett äkta par. Och bland alla de värdsliga klenoder, som de ägde, var det isynnerhet en, på hvilken de satte det största värdet och gömde med vördnadsfull pietet, nämligen den lilla skinnpungen med dess innehåll, ty hade den icke kommit i Sivards händer, skulle nog ingen vågat taga första steget till resning mot plågoanden.

PARALELLER.

Per Olsson hade för länge sedan lämnat ifrån sig gården åt sonen och lefde på ett litet undantag. Han var nu s. k. »fördelsgubbe».

Åh, hvad Per Olsson hade sträfvat i alla sin dar! Det var hans ära och stolhet att kunna lämna hemmanet ograveradt i sonens händer. Därför slit och släp år ut och år in! Per Olsson glömde därvid blott en enda sak, en sak, som icke längre anses höra till vårt upplysta tidehvarf. Det var det bud, som säger: »Dessa ord, som jag bjuder i dag, skola ligga dig på hjärtat och dem skall du inskräpa i dina barn och om dem skall du tala, när du sitter i ditt hus och när du går på vägen och när du lägger dig och när du uppstår». Per Olsson dikade och plöjde, röjde och odlade, harfvade och sådde och talade om allt, som kunde leda till att förtjäna pänningar, och sonen lärde han detsamma, men aldrig sade han ett ord om Guds heliga bud och rätter. Och så fick sonen Olof växa upp utan Gud, intet af det, som till lif och gudaktighet tjänar, inskräptes af ett älskande fadershjärta, barnahjärtats åker besåddes med världskarlekens tistel och ogräsrön. Själviskhetens törnen förkväfde den goda säd presten och skolläraren sådde, ty den vattnades aldrig af hemmets kärleksfulla maningar.

Nu låg Per Olsson på sitt yttersta. Han var mycket sjuk och doktorn förklarade, att han »inte hadelångt igen». Och det var egentligen intet sorgebudskap för unge Olof Persson. »Gubbkräket» hade ju lefvat länge nog och undantaget var ej så ringa.

Olof mätte därför upp en tunna hvete i spanmålsboden, selade sin Brunte och begaf sig till kvarnen för att få siktemjöl till begravningskalaset. Men så ville han slå två flugor i en smäll och skyndade in till den sjuke och mätte sängen med piskskaffet.

— Hvarför gör du så där, Olle? sporde den döende.

— Jo far, jag kör te kvarna för att mala en tunna hvete till begrafningen och då tänkte jag på att på samma resa beställa en kista hos snickar-Anders. Far kan inte ha långt igen, nu, och slåttern börjar väl i slutet på nästa vecka, och då är det bra att ha allt öfverstökadt.

— Jo, jo, det är nog ute med mig nu, Olle, men nog kunde väl en halftunna räcka till begravningsfolket, tycker du icke det, Olle? Det är bäst att spara smulorna, det har jag gjort i all min dar. Aj, så det trycker öfver bröstet.

— Nog kunde det väl räcka, men far ska väl ha en hederlig begrafning, det skulle se så sniket ut i socknen annars, mente Olle och gick. Far väl nu, far. —

När Olle kom igen från kvarnen, var fadern död.

— Nu slipper han slita och släpa mer och jag slipper betala ut undantaget, sade Olle och såg rätt belåten ut.

Det blef stor ståt vid begrafningen. Nästan halfva socknen bjöds. Och presten talade vackert vid grafven om fyllda plikter, om den bortgångnes många förtjänster och om sörjande hjärtan, som nu med saknadens smärta blickade ned i den öppna graf, hvilken snart skulle gömma den så högt värderade gamle.

Olof Persson stod med hatten för ansigtet och studerade på den vackra stämpeln i hattfodret: »Mode de Paris», och räknade öfver hvad afkastning de 4 undantagsåkrarne skulle lämna och hvad som nu insparades, sedan farsgubben inte längre behöfde becksömsstöflar och halfsulningar och ett par nya och ett par vidstickade långstrumpor hvarannat år. Det var väl, att gamlefar fått ro.

*

*

*

I samma socken, fastän icke i samma by, lefde en annan gammal hemmansägare. Äfven han hade skiftat arf åt barnen och bodde kvar på hemmanet hos dottern och mågen. Jan Andersson var gammal nu och nära blind. Men den inre synen hade han i behåll. Sedan många år hade han lärt sig att sätta sin förtröstan till något högre än jordtorfvorna. Han var så gammalmodig, gubben Jan Andersson. Det var rakt som om han inte hörde till det här upplysta tidehvarvet.

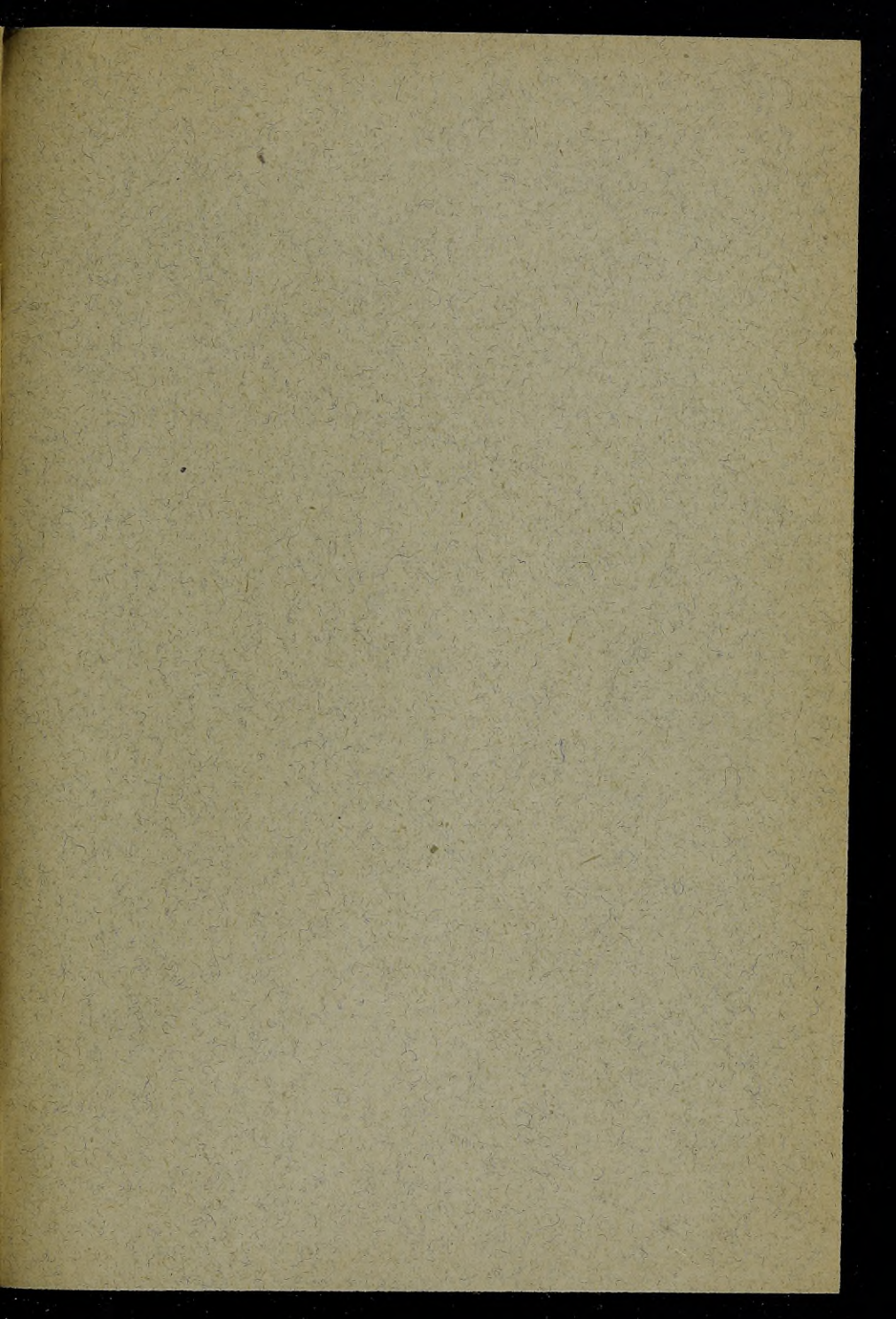
Han var så reaktionär, att han trodde på Gud, och så enfaldig, att han inbillade sig behöfva en Frälsare. Och i samma enfaldiga tro hade han uppfostrat sina barn.

Han hade så flitigt läst bibeln och psalmboken, att han kunde en god del utantill. Det kom nu den gamle sjuttiofemåringen väl till pass, då det allt mer började skymma för hans ögon. Hans kära Mina, hans dotter och trogna vårdarinna, läste dessutom gärna för honom på lediga stunder. Det egendomliga med Mina och hennes man var, att de voro lika reaktionära som gubben själf.

Det var rörande att se de ungas kärlek och vördnad för den gamle.

Årens tyngd rådde slutligen äfven på honom. Jan Andersson afsomnade stilla och fridfullt vid 78 års ålder. Det blef djup, men stilla sorg i hemmet. Mina sade gång på gång: Jag vet inte hur vi skola reda oss, när vi inte längre ha den käre gamle ibland oss. Och ändå hade hon själf både söner och döttrar. Vi ha blifvit så fattiga, sedan far icke längre sitter i sin länstol i förstugukammaren, snyftade hon och torkade de tårfyllda ögonen med afvigsidan af förklädet.

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND

15000

401023585